

”Är vi värst så är vi starkast, då har vi mest makt”

Hederskultur i svenska kriminella gäng och dess påverkan på kvinnor

Gabriella Stiernfeldt

AVD. FÖR MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER
HISTORISKA INSTITUTIONEN

Kurskod: MRSK62

Termin: Vårterminen 2025

Handledare: Emma Lennhammer

Omfång: 11396

Abstract

De svenska kriminella gängen beskrivs idag drivas av jakten på status och det talas om en heder bland gängmedlemmar som upprätthålls genom våld och kontroll, särskilt av kvinnor. Därmed har denna studie i syfte att undersöka hur hedersrelaterade normer tar sig uttryck i svenska gängmiljöer, samt vilka könsspecifika konsekvenser som detta medför. Två semistrukturerade intervjuer med två svenska ideella organisationer, som i år tilldelas statsbidrag från Kriminalvården, utgör studiens material och analyseras för att besvara frågeställningen hur svenska ideella organisationer med statsbidrag från Kriminalvården uppfattar och beskriver förekomsten av en hederskultur inom svenska kriminella gäng, särskilt i relation till dess påverkan på kvinnor. I analysen sker en abduktiv tematisering av materialet för att sedan analyseras med en intersektionell tre-nivåanalys, i kombination med Aisha K. Gills definition av heder. Det teoretiska ramverket synliggör kvinnors sårbarhet och aktörskap inom en patriarkal och våldsam kontext, med ett särskilt fokus på hedersrelaterade normer. Resultatet visar hur svenska kriminella gäng är en kontrollerande miljö, särskilt för kvinnor, där flera aspekter av heder så som lojalitet, hierarkier och könsnormer reproducerar en hederskultur. Den geografiska och kulturella kontexten möjliggör troligtvis för kvinnor att delta mer fritt i gängen jämfört med andra hederskontexter, dock präglas miljön av en patriarkal syn vilket understryker hur kvinnor är både offer och förövare.

Nyckelord: Heder, Kriminella gäng, Kvinnor, Sverige, Organisation.

“If we’re the worst, we’re the strongest. Then we have the most power.”

Honour culture within Swedish criminal gangs and its impact on women

Swedish criminal gangs today are driven by the pursuit of status, and there is talk of an internal honour among gang members that is maintained through violence and control, particularly of women. This study thus aims to investigate how honour-related norms are expressed within Swedish gang environments, as well as the gender-specific consequences these norms entail. This study’s empirical material consists of two semi-structured interviews with Swedish non-governmental organisations (NGOs) that in the current year have received state funding from the Swedish Prison and Probation Service. The material is analysed to answer the research question of how Swedish NGOs, partly funded by the Swedish Prison and Probation Service, perceive and describe the presence of honour culture within Swedish criminal gangs, particularly in relation to its impact on women. An abductive thematic analysis of the material is conducted, followed by an interpretation using an intersectional three-level analysis, in combination with Aisha K. Gill’s definition of honour. The theoretical framework highlights women’s vulnerability and agency within a patriarchal and violent context and highlight the existence of honour-based norms. The findings show that Swedish criminal gangs constitute a controlling environment, especially for women, where loyalty, hierarchy, and gender norms reproduce an honour culture. The geographic and cultural context likely enables women to participate more freely in gangs compared to other honour-related settings, yet the environment is marked by patriarchal views, underscoring that women both as victims and perpetrators.

Keywords: Honour, Criminal gangs, Women, Sweden, Organization.

Innehållsförteckning

Abstract	2
1. Inledning.....	5
1.1. Problemformulering, syfte och frågeställningar	6
1.2. Material och avgränsningar	7
1.3. Forskningsetiska bedömningar	8
2. Litteraturoversikt och tidigare forskning	10
2.1 Heder och kriminalitet.....	10
2.2 Kvinnor och kriminalitet.....	13
2.3 Denna studie.....	15
3. Teori och metod	17
3.1. Teori.....	17
3.1.1 Intersektionell nivåanalys	17
3.1.2 Heder som patriarkal normstruktur.....	18
3.1.3 Teoretisk tillämpning.....	19
3.2. Metod	19
3.2.1 Semistrukturerade intervjuer	19
3.2.1.1 <i>Urval och intervjuprocess</i>	20
3.2.2 Innehållsanalys	21
4. Analys	23
4.1 Socialt arv, rekrytering, lojalitet och gängens sociala koder	23
4.2 Könsroller, kontroll och kvinnors agens	26
4.3 Hedersrelaterade normer och gängens interna rättssystem.....	31
4.4 Geografisk och kulturell kontext.....	33
5. Resultat och diskussion	35
5.1. Resultat.....	35
5.2. Diskussion	37
7. Litteraturförteckning	39
8. Bilagor.....	43
8.1 Samtyckesblankett.....	43
8.2 Intervjuguide	44

1. Inledning

”Hans lojalitet till sitt gäng och hans heder avhumaniserade mig totalt” berättar en ung tjej i videon *Flickvännen*, publicerad av Strängnäs kommun i deras arbete med att motverka heder¹. I kommunens arbete mot heder beskrivs våldet kunna utsätta eller utsättas av vem som helst och förekommer i allt från mindre familjer till kriminella miljöer. I videon *Storebrorsan* berättar en man att ”Folk kommer börja testa mina gränser för att dom vet att jag inte ens är man nog att kontrollera min egna lillasyster.” och påvisar hur heder gör personer till både offer och förövare.²

Syftet med det hedersrelaterade våldet och förtrycket är att upprätthålla en status, ett rykte eller ett anseende som alla grundar sig på lojalitet och där avvikande beteende bestraffas, vilket är särskilt framträdande i kriminella gäng^{3,4}. Hederns patriarkala föreställning innebär att våldet och förtrycket är särskilt centrerat kring kvinnors sexualitet. Våldet utövas kollektivt eller sanktionerat för att få personer att anpassa sig till normer och värderingar genom bland annat hot och påtryckningar, eller som straff för att ha brutit mot tidigare nämnda för att återfå en förlorad heder. För kvinnor och flickor innebär detta en kontroll av allt från klädval, socialt umgänge och rörelsefrihet till livsval gällande utbildning, oskuldsnorm och giftermål. Överträdelser kan resultera i våld och i värsta fall döden.⁵ Denna kontroll bekräftas i videon *Flickvännen*, ”Det började med att jag inte fick vara ute sent för att hans kriminella vänner inte skulle tro att han inte ens kunde kontrollera sin egen flickvän”, som visar hur kontrollen av kvinnor är ett sätt att upprätthålla sin personliga heder.⁶

¹ Heder definieras som både en uppskattning av sitt eget värde och ett erkännande från sin gemenskap av rätten till respekt. Aisha. K. Gill, ”Honour and honour-based violence: Challenging common assumptions”, i Gill, Strange & Roberts (red.) ”Honour” killing and violence: Theory, policy and practice, (Palgrave Macmillan, 2014), introduktion, s. 2.

² Strängnäs kommun, ”Hedersvåld och hedersrelaterat förtryck” (2025-01-22), <https://www.strangnas.se/omsorg-och-hjalp/vald-och-hot/hedersvald>, (Hämtad 2025-05-20).

³ Kriminella nätverk definieras som alla samarbeten inom ramen för vad som bedöms utgöra organiserad brottslighet på lokal, nationell eller internationell nivå där gängkriminalitet, kriminella miljöer och kriminella nätverk ofta används synonymt för att beskriva brottslighet som innebär någon form av samverkan inom en struktur. Polismyndigheten & Nationella operativa avdelningen. Lägesbild över aktiva gängkriminella i Sverige. (Polisen, 2024). https://polisen.se/siteassets/dokument/regeringsuppdrag/lagesbild-over-aktiva-gangkriminella-i-sverige-pdf/download/?v=f8edd8d100b188a6937b44efc91a30ea&utm_source=chatgpt.com. (Hämtad 2025-05-16).

⁴ Strängnäs kommun, ”Hedersvåld och hedersrelaterat förtryck”, <https://www.strangnas.se/omsorg-och-hjalp/vald-och-hot/hedersvald>, (Hämtad 2025-05-20).

⁵ Jämställdhetsmyndigheten. ”Vad är hedersrelaterat våld och förtryck?” (2025-05-09). <https://jamstalldhetsmyndigheten.se/mans-vald-mot-kvinnor/hedersrelaterat-vald-och-fortryck/vad-ar-hedersrelaterat-vald-och-fortryck/>, (Hämtad 220525).

⁶ SVT nyheter. ”Strängnäs uppmärksammar hedersförtryck i kriminella miljöer – genom ny video” (2025-01-12). https://www.svt.se/nyheter/lokalt/sormland/strangnas-uppmarksammar-hedersfortryck-i-kriminella-miljoer-genom-ny-video?utm_source=chatgpt.com, (Hämtad 2025-05-22)

År 2023 höll SVT hela Sverige uppdaterad om den pågående våldsvågen som karaktäriserades av barn torpeder och blodshämnd, tillsammans med narkotika, skjutningar och sprängningar som gjorde Sverige till det mest kriminella landet i norra Europa.⁷ Den organiserade brottsligheten i Sverige har växt sig större och skiftat från toppstyrda mc-gäng, till mer spontan beslutsfattning från ungdomar. Detta paradigmskifte i gängstruktur har bidragit till det ökade våldet där yngre utnyttjas för lägre straff, samtidigt som de mer aktivt söker sig till gängen.⁸ Experter säger att det framförallt är status som lockar barn in i gängkriminaliteten.⁹

Kvinnors kriminella involvering har länge gått förbisedd men parallellt med gängkrigen har även polisen riktat en större uppmärksamhet mot de gängkriminella kvinnorna, vilket resulterat i att det idag är många fler som upptäcks. Kriminolog Maria Andersson Vogel utesluter inte att kvinnors delaktighet har ökat, men understryker hur det är en stereotypisk syn på kvinnor som endast flickvänner som resulterat i deras förbiseende. Även om kvinnor oftast inte begår de grövsta våldsbrotten, utan främst agerar förvaring eller alibi, krävs det mer forskning på kvinnorna i gäng i en svensk kontext då den förnuvarande är bristfällig.¹⁰

Att heder är ett utbrett problem bland gängkriminella beskrivs som ett faktum inom Strängnäs kommun¹¹ Gemenskapen inom gängen försvårar möjligheten för personer att lämna, tillsammans med rädslan för repressalier om man inte upprätthåller normerna. Det ökade våldet och ungas strävan efter ett rykte inom gängen avslöjar ett system som förlitar sig på personers vilja att upprätthålla en heder. Hederskulturer har redan påvisats vara en fara för kvinnor och som intern kontrollmekanism inom gängen skapas ett dilemma mellan att anpassa sig till könsnormerna eller motsätta sig de och riskera fysisk bestraffning.

1.1. Problemformulering, syfte och frågeställningar

Heder har uppmärksammats som ett problem i Sverige genom fall där systrar, fruar eller döttrar bestraffats eller mördas som konsekvens för att deras beteende vanärat familjens heder. Detta belyser hedersnormers destruktiva uttryck, men heder som

⁷ SVT nyheter. "Gängkriminalitet" (2025-05-25). <https://www.svt.se/nyheter/om/gangbrottslighet>, (Hämtat 2025-05-16).

⁸ SVT nyheter. "Så har gängvåldet förändrats i Sverige: "En farlig kombination"" (2021-07-10). <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/sa-har-gangvaldet-forandrats-i-sverige>, (Hämtat 2025-05-16).

⁹ SVT nyheter. "Polisen: Status och känslan av att bli sedd kan locka barn till gäng" (2023-09-26). <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/poliser-status-och-kanslan-av-att-bli-sedd-rekryterar-barn-till-gang>, (Hämtat 2025-05-16).

¹⁰ SVT nyheter. "Kvinnor i gäng kan gå under radarn: "Visiterar alla utom tjejen"", <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/ost/kvinnor-i-gang-kan-ga-under-radarn-visiterar-alla-utom-tjejen>, (Hämtad 2025-05-22).

¹¹ SVT nyheter. "Strängnäs uppmärksammar hedersförtryck i kriminella miljöer – genom ny video", https://www.svt.se/nyheter/lokalt/sormland/strangnas-uppmarksammar-hedersfortryck-i-kriminella-miljoer-genom-ny-video?utm_source=chatgpt.com, (Hämtad 2025-05-22)

ryktesmekanismen är inte unik för denna kontext utan förekommer i flera organiserade kriminella miljöer. Våld och kontroll är centrala aspekter och kopplingen mellan männens sociala status till kvinnors beteende spelar en avgörande roll för kontrollen av kvinnor, där normbrott utkräver bestraffning. I takt med ökningen av svenska kriminella gäng har det uppstått indikationer på en intern kultur där normer kring heder, respekt och status spelar en framträdande roll. Därmed vill studien undersöka huruvida en hederskultur manifesterar sig inom svenska gäng, med särskilt fokus på dess påverkan på kvinnor – både de direkt och indirekt delaktiga i gängmiljön.

Syftet med uppsatsen är att undersöka hur svenska ideella organisationer, vars verksamhet berör kvinnor eller kriminalitet och som i år tilldelas ett statsbidrag från Kriminalvården, uppfattar och beskriver förekomsten av en hederskultur inom svenska gäng. Särskild vikt läggs vid att belysa hur dessa organisationer uppfattar att hederskulturen påverkar kvinnor som i någon form lever inom gängmiljön. Undersökningen ämnar därför också fastställa huruvida kvinnor har en personlig heder som de vill skydda, eller om den fortsatt är knuten till männens. Genom att analysera organisationernas perspektiv avser studien att bidra med kunskap om hur hedersrelaterade normer tar sig uttryck i kriminella sammanhang i Sverige, samt vilka könsspecifika konsekvenser dessa normer kan medföra.

Frågeställning:

- Hur uppfattar och beskriver svenska ideella organisationer, delvis finansierade av Kriminalvården, förekomsten av en hederskultur inom svenska kriminella gäng, särskilt i relation till dess påverkan på kvinnor?

1.2. Material och avgränsningar

Primärmaterialet består av intervju svar från representanter från två ideella organisationer som intervjuades i maj år 2025. Sex intervjufrågor skickades ut men endast två organisationer ställde upp på cirka en (1) timme lång intervju. Resterande organisationer nekade på grund av tidsbrist eller upplevd brist på kompetens inom fältet, eller svarade utanför tidsramen för att möjliggöra en bra analys.

Studien är avgränsad till de sex svenska organisationer som i år får statsbidrag av Kriminalvården (2025), är religiöst och partipolitiskt obundna samt i sin beskrivning av samarbetet benämner en variant av sökorden ”kriminell” (ex. kriminalitet) eller ”kvinna” (ex. kvinnor). Kriminalvårdens arbete består av att hantera intagna och deras lista är därför en bra utgångspunkt för att hitta organisationer som idag har i syfte att arbeta med kriminella, samt har tidigare erfarenheter av att arbeta med personer i utanförskap. Samtidigt finns det många fler organisationer som hade bidragit positivt till undersökningen utifrån sitt arbete med tidigare gängkriminella och unga i

utanförskap, men listan utgör en bra utgångspunkt för att avgränsa och specificera urvalet.

Organisationerna är direkt relevanta för undersökningen eftersom de har stor erfarenhet av personer som är eller har varit aktiva inom eller omgivits av en kriminell gängmiljö. Vidare är det organisationers upplevelse av en hederskultur och hur den påverkar kvinnor som undersöks i arbetet, vilket gör de fundamentala för att besvara frågeställningen. Organisationerna ger tillsammans en mångfacetterad bild som baseras på både deras erfarenheter i arbetet och deras kompetens inom fältet. Subjektivitet och tendenser i intervjupersonernas svar är därmed av största relevans för att uppnå syftet. Ytterligare en fördel är att de, jämfört med personer som intervjuas som privatpersoner, kan ge en mer generaliserad bild av hur hederskultur framstår och upprätthålls inom gängen och påverkar kvinnor genom sin breda kontakt med olika människor. Å andra sidan, riskerar organisationerna att osynliggöra sådant som inte framgår utifrån eller som personer i kontakt med organisationerna inte berättat om. Därmed tillfrågas flera och olika typer av organisationer då olika personer kan vända sig till olika organisationer för stöd, tillsammans skapas en mer sanningsenlig reproduktion av verkligheten.

De sex organisationer som tillfrågades är, i och med sitt samarbete med Kriminalvården, alla verksamma inom anstalter och häkten utspridda i Sverige. Deras målgrupp skiljer sig åt och berör allt från föräldrar, kvinnor och unga kriminella, där kriminalitet, missbruk och våldsutsatthet är återkommande nämnare. Deras arbete täcker större delen av landet och styrs delvis, i och med statsbidraget, av Kriminalvårdens behov. De två organisationer som intervjuades syfte, men framförallt målgrupp, skiljer sig något särskilt vilket i sin tur ger två skilda perspektiv på gängkriminaliteten, som bidrar till en flerdimensionell bild av organisationers uppfattning och beskrivning av hedersnormers förekomst.

1.3. Forskningsetiska bedömningar

Studien behandlar hederskultur, kvinnors utsatthet och svenska kriminella gängmiljöer, vilket väcker flera forskningsetiska frågor. På grund av ämnet känslighet har särskild hänsyn tagits till såväl intervjupersonernas som min fysiska eller psykiska trygghet, samt risken för att bidra till en stereotypisering av kvinnor i kriminalitet eller förstärka kulturella generaliseringar om heder.

Trots att arbetet omfattas av studentundantaget enligt artikel 2 i Etikprövningslagen (EPL), har hela forskningsprocessen utformats i enlighet med dess principer.¹² Därmed

¹² SFS 2003:460. Lag om etikprövning av forskning som avser människor, artikel 2.

refereras det i första hand till Dataskyddsförordningen (GDPR) som är juridiskt bindande.¹³

Den utsatta och exponerade positionen hos intervjupersoner innebär att undersökningen, istället för att vända sig till kvinnor i gängmiljö, baseras på intervjusvar från organisationer. Genom att intervjupersonerna deltar som representanter för sina respektive organisationer, i stället för privat personer, minimeras riskerna att de blir igenkänningsbara. Vidare kommer intervjupersonerna i följande arbete att endast refereras till som "Organisation X/Y" vilket ytterligare ökar intervjupersonernas anonymitet. All datahantering sker i enlighet med dataskyddsförordningens principer om ändamålsbegränsning, data minimering och riktighet.¹⁴ Intervjupersonerna har i förväg, i enlighet med artikel 14.1, informerats om min identitet och mina kontaktuppgifter, vilka personuppgifter som är nödvändiga att behandlas och hur de hanteras, samt att endast jag tar del av dessa.¹⁵

I enlighet med Etikprövningslagen inhämtades skriftligt samtycke före intervjuerna, och deltagarna informerades i förväg om studiens syfte, datalagring och deras rätt till att avbryta sitt deltagande.¹⁶ Fortsättningsvis informerades personerna om perioden som personuppgifterna lagras och deras rätt att begära tillgång till, rätta eller radera personuppgifter eller begränsa hanteringen enligt 14.2 i GDPR.¹⁷ Personuppgifter inkluderar identifierare så som psykiska, ekonomiska, kulturella och sociala, definierade i artikel 4.1 (GDPR), varav vissa beskrevs av intervjupersonerna som utmärkande för målgruppen.¹⁸ Därmed framkommer inga namn eller geografiska specifikationer för att minimera risken för identifiering, särskilt av personer som inte givit samtycke till undersökningen.

För att säkerställa forskningsetisk transparens redovisas urval och metod noggrant. Det finns även en medvetenhet om att min position som forskare, kvinna utan egen erfarenhet av gängmiljöer, både kan medföra analytisk distans och risk för bristande kontextförståelse. Samtidigt kan denna utomstående position bidra till en mer kritisk granskning, och som kvinna möjliggörs en särskilt lyhördhet inför de villkor som präglar kvinnors utsatthet och aktörskap inom gängmiljön.

¹³ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning).

¹⁴ Ibid., artikel 5.

¹⁵ Ibid., artikel 14.1.

¹⁶ SFS 2003:460, artikel 1 & 16.

¹⁷ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679, artikel 14.2.

¹⁸ Ibid., artikel 4.1.

2. Litteraturöversikt och tidigare forskning

I denna litteraturöversikt granskas tidigare forskning om hederskultur och kriminalitet med fokus på kvinnors position och aktörskap. Internationellt finns det mycket forskning inom båda fälten, men är begränsad vad gäller gängkriminella kvinnor i Sverige. Trots att forskning inom en svenskkontext är av största relevans kan internationell ge en inblick i förutsättningarna för de svenska gängen, vilket gör följande forskning relevant.

2.1 Heder och kriminalitet

Heder är ett mångtydigt begrepp som inom forskningen oftast definieras som kombinationen av en individs självuppfattning och ett socialt erkännande av denna.¹⁹ Forskningen är även överens om hederskulturers starka förankring i patriarkala och hierarkiska samhällsstrukturer.²⁰ Dawid Wieczorek beskriver hederskulturer som system där även religion, tradition och familjeband utgör centrala komponenter och där exklusivitet och respekt för familjen spelar en avgörande roll.²¹ Enligt Patricia M. Rodriguez Mosquera (et. al.) är det efterlevnaden av en hederskodex som upprätthåller hederskulturer.²² Därmed kan man förstå hur kollektiva lojalitetskrav skapar kontroll över individers handlingsutrymme, vilket är centralt i denna studie.

Flera forskare, så som Dov Cohen (et. al.), understryker skammens funktion som ett socialt verktyg för att forma och styra beteenden. Skam fungerar här som ett medel för att uppnå gruppens lojalitet och förhindra normöverträdelser. Deras forskning visar hur starka affektiva mekanismer knyts till heder, och denna förståelse är relevant även i gängkontexter där våld är vanligt förekommande även internt.²³ Rodriguez Mosquera

¹⁹ Monica Christianson, Åsa Teiler & Carola Eriksson, "A woman's honor tumbles down on all of us in the family, but a man's honor is only his": young women's experiences of patriarchal chastity norms", *International Journal of Qualitative Studies on Health & Well-Being* 16:1 (2021), s. 11.; Ombretta Ingrassi, *Gender and Organized Crime in Italy: Women's Agency in Italian Mafias* (Bloomsbury Publishing, 2021), s. 41; Patricia M. Rodriguez Mosquera, Antony S.R. Manstead & Agneta H. Fischer, "The role of honour concerns in emotional reactions to offences", *Cognition & Emotion* 16:1 (2002), s. 144; Dawid Wieczorek, "Honor cultures: An outline of the idea and its relation to violence and crime", *Orbis Idearum: European Journal of the History of Ideas* 12:2 (2024), s. 24.

²⁰ Hanna Cinthio, Annika Staaf & Pernilla Ouis, "That's how we were raised": Perpetrator perspectives in relation to legislative changes targeting honour related violence in Sweden", *Nordic Journal on Law and Society* 5:01 (2022), s. 9.; Fabio Indio Massimo Poppi, Giovanni A. Travaglini & Salvatore Di Piazza, "Talis pater, talis filius: the role of discursive strategies, thematic narratives and ideology in Cosa Nostra", *Critical Discourse Studies* 15:5 (2018), s. 553–554.; Wieczorek, "Honor cultures: An outline of the idea and its relation to violence and crime", s. 19–20.

²¹ Wieczorek, "Honor cultures: An outline of the idea and its relation to violence and crime", s. 19–20.

²² Rodriguez Mosquera, Manstead & Fischer, "The role of honour concerns in emotional reactions to offences", s. 144.

²³ Dov Cohen, Richard E. Nisbett, Brian F. Bowdle & Norbert Schwarz, "Insult, Aggression, and the Southern Culture of Honor: An Experimental Ethnography", *Journal of Personality & Social Psychology* 70:5 (1996), s. 957–958.

(et. al.) utvecklar detta genom att särskilja den maskulina hedern från den feminina, där den feminina orsakar större skada på familjens heder.²⁴ På så sätt kan normöverträdelser inte endast väcker individuell skuld, utan också kollektiva reaktioner av ilska som ställer krav på bestraffning, särskilt när kvinnors sexualitet är inblandad.²⁵

Vidare tydliggörs hederskulturens könslogik i flera studier, där kvinnor fungerar som bärare av heder medan män förväntas försvara den, ofta med våld.²⁶ Cohen (et. al.) menar att hederskulturer etablerar förväntningar på män att uppvisa ett dominant, våldsamt och aggressivt beteende för att skydda och återetablera sin heder och maskulina status, särskilt i utmanande eller statusavgörande situationer.²⁷ Detta stöds av Wieczorek som beskriver hur våld används som främsta verktyget för att bevara eller skydda sin heder.²⁸ Samtidigt visar Wieczorek att hederskulturer är föränderliga och formas av nya omständigheter och kontexter.²⁹ Detta sker genom att olika sociala kontexter påverkar uppfattningen om heder, genom att styra vilken typ av människor och handlingar som glorifieras.³⁰ Denna poäng är särskilt relevant för att förstå hur hedersnormer kan integreras i nya kontexter, som svenska gängmiljöer.

Forskning om organiserad brottslighet, särskilt av Ombretta Ingrasci, visar att heder även har en funktion i kriminella sammanhang, där den används för att legitimera våld, reglera beteende och kontrollera kvinnor.³¹ Denna särskilda typ av heder som verkar bland kriminella kallas inom forskningen ibland för 'deviant honor' och fungerar utanför lagliga koder genom sin ryktesmekanism.³² Ingrascis analys av kvinnor i maffian visar även om kvinnor ofta är uteslagna från beslutsfattande positioner, spelar centrala roller i att reproducera den kriminella organisationens struktur genom inskolningen av värderingar och övertygelser om heder hos barn, särskilt vad gäller kontrollen av sexualitet och relationer.³³ Detta speglas även i forskning om hederskulturer där barn uppfostras till att acceptera hedersnormer som främst

²⁴ Rodriguez Mosquera, Manstead & Fischer, 'The role of honour concerns in emotional reactions to offences', s. 160–161.

²⁵ Ingrasci, *Gender and Organized Crime in Italy: Women's Agency in Italian Mafias*, s. 37–38.; Rodriguez Mosquera, Manstead & Fischer, 'The role of honour concerns in emotional reactions to offences', s. 160–161.

²⁶ Rodriguez Mosquera, Manstead & Fischer, 'The role of honour concerns in emotional reactions to offences', s. 160–161.; Wieczorek, 'Honor cultures: An outline of the idea and its relation to violence and crime', s. 19–20; Zdybek & Walczak, 'Does the Culture of Honor do well in Poland?', s. 113 & 126.

²⁷ Cohen, Nisbett, Bowdle & Schwarz, 'Insult, Aggression, and the Southern Culture of Honor: An "Experimental Ethnography"', s. 957–958.

²⁸ Wieczorek, 'Honor cultures: An outline of the idea and its relation to violence and crime', s. 12.

²⁹ Ibid., s. 17.

³⁰ Ibid. s. 15.

³¹ Ingrasci, *Gender and Organized Crime in Italy: Women's Agency in Italian Mafias*, s. 37–38.

³² Wieczorek, 'Honor cultures: An outline of the idea and its relation to violence and crime', s. 24.

³³ Ingrasci, *Gender and Organized Crime in Italy: Women's Agency in Italian Mafias*, s. 66; Poppi, Travaglino & Di Piazza, 'Talis pater, talis filius: the role of discursive strategies, thematic narratives and ideology in Cosa Nostra', s. 555.

behandlar grupployalitet, kön och sexualitet, med ett särskilt fokus på familjens rykte och sexualitet. Därmed normaliserar hemmet ofta nyttjandet av våld och framhäver individens ansvar för kollektivt.³⁴

Svenska studier om heder av Monica Christianson (et. al.) och Hanna Cinthio (et. al.) visar hur unga kvinnor och män med bakgrund i hederskulturer ofta navigerar mellan två motstridiga värdesystem: ett svenskt, präglat av individualism och jämställdhet, och ett familjeinternt, där hedersnormer fortfarande styr relationer och förväntningar.³⁵ Denna paradox där kvinnors normöverträdelser kan resultera i bestraffningar och kränkningar, menar Christianson (et. al.), tvingar kvinnor till att antingen anpassa sig till hedersnormerna eller avvika i hemlighet.³⁶ För män beskrivs detta resultera i att de upplever sig som diskriminerade offer för ett svenskt förtryckande och feministiskt samhälle där kvinnan prioriteras.³⁷ Enligt Cinthio (et. al.) är det konflikten mellan den svenska och den egna kulturen som resulterat i mäns isolering av fruar, vilket håller kvinnorna ovetande om deras rättigheter och möjligheter att frigöra sig.³⁸

Samtidigt menar forskningen, särskilt Cinthio (et. al.), att även förövare kan vara offer för hedersnormer. Författarna beskriver hur pressen om att upprätta hedern ofta kommer från släktingar utomlands. Författarna beskriver alternativt att unga män influerades av sexistiska och våldsamma macho-normer från sina vänner som i sin tur rättfärdigar våldsbrott.³⁹ Vilket visar hur internaliseringen av hedersnormer inte är begränsad till familjen, utan sker genom den sociala kontexten. Fortsättningsvis menar författarna att det inte är individens autonoma val som får de att begå brott inom hederskulturer, utan kollektivets normer.⁴⁰

I Cinthios (et. al.) studie beskrivs den svenska förståelsen om heder som alltid sammanlänkad till kvinnors sexualitet, vilket försvårar särskiljandet mellan brott som grundar sig i heder och brott som sker inom en hederskontext, som karaktäriseras av flera sociala problem.⁴¹ Både policyframtagningen och det förebyggande arbetet i Sverige är utformat efter kvinnan som offer, vilket osynliggör hedersbrott som sker mellan olika kollektiv, mot män och av kvinnor. Därför bör fokuset istället vara på

³⁴ Cinthio, Straaf & Ouis, "“That’s how we were raised”: Perpetrator perspectives in relation to legislative changes targeting honour related violence in Sweden”, s. 9. ; Poppi, Travaglino & Di Piazza, "Talis pater, talis filius: the role of discursive strategies, thematic narratives and ideology in Cosa Nostra", s. 553–554.

³⁵ Christianson, Teiler & Eriksson, "“A woman’s honor tumbles down on all of us in the family, but a man’s honor is only his”, s. 7-8; Cinthio, Straaf & Ouis, "“That’s how we were raised”: Perpetrator perspectives in relation to legislative changes targeting honour related violence in Sweden”, s. 11.

³⁶ Christianson, Teiler & Eriksson, "“A woman’s honor tumbles down on all of us in the family, but a man’s honor is only his”, s. 10.

³⁷ Cinthio, Straaf & Ouis, "“That’s how we were raised”: Perpetrator perspectives in relation to legislative changes targeting honour related violence in Sweden”, s. 19.

³⁸ Ibid., s. 17–18.

³⁹ Ibid., s. 11.

⁴⁰ Ibid., s. 25.

⁴¹ Ibid., s. 26–27.

kontrollen, förtrycket och våldet utförd av gruppen mot individer oavsett kön, istället för våld i nära relationer.⁴²

Den svenska forskningen om heder inom svenska gäng är bristfällig, trots att den heder påvisats vara ett utmärkande drag inom många kriminella grupper, särskilt den italienska maffian.⁴³ Giovanni A. Travaglino (et. al.) menar att det är den maskulina hedern som legitimerar organiserad brottslighet genom att omgivningen delar kulturella värderingar. På så sätt rättfärdigas den italienska maffians våldsutövning och legitimerar deras makt.⁴⁴ En uppföljande studie bekräftar detta genom att påvisa ett samband mellan hur högre nivåer av maskulin heder och social dominans bland unga ökade legitimeringen för maffian.⁴⁵ Den maskulina hedern är fundamental inom organiserad brottslighet.⁴⁶

2.2 Kvinnor och kriminalitet

Tidigare studier om kvinnor i gängmiljöer domineras av ett androcentriskt perspektiv där kvinnor främst beskrivs i relation till män och osynliggör deras aktörskap. Under senare decennier har ett skifte skett där forskningen i större utsträckning använder feministiska och intersektionella perspektiv, vilket synliggjort kvinnors agens, sårbarhet och strategier i gängmiljöer.⁴⁷ Ett feministiskt perspektiv har bland annat synliggjort ett samband mellan kvinnliga gängmedlemmar där deras uppväxt i större utsträckning präglas av kriminalitet, sociala missgynnanden och mindre föräldrainblandning än manliga.⁴⁸

⁴² Cinthio, Straaf & Ouis, "“That’s how we were raised”: Perpetrator perspectives in relation to legislative changes targeting honour related violence in Sweden”, s. 15–16.

⁴³ Giovanni A. Travaglino & Dominic Abrams, "How criminal organisations exert secret power over communities: An intracultural appropriation theory of cultural values and norms", *European Review of Social Psychology* 30:1 (2019), s. 74. ; Wiczorek, "Honor cultures: An outline of the idea and its relation to violence and crime", s. 23–24.

⁴⁴ Travaglino & Abrams, "How criminal organisations exert secret power over communities: An intracultural appropriation theory of cultural values and norms", s. 74.

⁴⁵ Giovanni A. Travaglino, Maria-Therese Friehs, Patrick Ferdinand Kotzur & Patrick Ferdinand Abrams, "Investigating the social embeddedness of criminal groups: Longitudinal associations between masculine honour and legitimizing attitudes towards the Camorra", *European Journal of Social Psychology* 53:4 (2023), s. 612.

⁴⁶ Travaglino, Friehs & Abrams, "Investigating the social embeddedness of criminal groups: Longitudinal associations between masculine honour and legitimizing attitudes towards the Camorra", s. 619.

⁴⁷ G. David Curry, "Female Gang Involvement", *Journal of Research in Crime and Delinquency* 35:1 (1998), s. 101 & 104. ; Rossella Selmini, "Women in Organized Crime", *Crime and Justice* 49 (2020), s. 339.; Dana Peterson & Vanessa R. Panfil, "Toward a multiracial feminist framework for understanding females’ gang involvement", *Journal of Crime and Justice* 40:3 (2017), s. 338.

⁴⁸ Kerry E. Bell, "Gender and Gangs: A Quantitative Comparison", *Crime & Delinquency* 55:3 (2009), s. 376. ; Ross Deuchar, Simon Harding, Robert McLean & James A. Densley, "Deficit or Credit? A Comparative, Qualitative Study of Gender Agency and Female Gang Membership in Los Angeles and Glasgow", *Crime and Delinquency* 66:8 (2020), s. 1095–1096. ; Timchenko, Rima, Mukhamadiyeva, Duzbayeva & Beaver, "Female Involvement in the Criminal Justice System and Risk of Violent Victimization: an Examination of Gang Involvement", s. 1049-1050.

Ett återkommande tema i forskningen är kvinnors könsspecifika utsatthet. Kriminella gäng genomsyras av våld där medlemmarna förväntas vara tuffa, slåss och utföra brott. Gängen styrs av interna regler där lojalitet och kollektivet prioriteras, och överträdelser resulterar i fysisk bestraffning.⁴⁹ Även patriarkala strukturer och sexuellt utnyttjande beskriver Jody Miller som utmärkande.⁵⁰ Miller visar hur kvinnor i gängmiljöer bestraffas hårdare än män och löper en högre risk än män att utsättas för sexuellt våld, särskilt om de bryter mot gällande könsnormer.⁵¹ Samtidigt menar hon att gängmiljöer kan utgöra ett skydd från våld utanför gängen, vilket illustreras komplexiteten i kvinnors val.⁵² Timchenko (et. al.) bekräftar denna dubbla utsatthet där kvinnor är både utövare och offer för våld.⁵³

Flera studier visar dock hur kvinnor i gängen utnyttjar könsstereotyperna. Kvinnors utsatthet inom gängen kan vara grundläggande för varför kvinnor är mindre sannolika att involvera sig i gäng än män.⁵⁴ Samtidigt lyfter flera forskare kvinnors strategiska agens inom gängen där kvinnor manipulerar de rådande könsstereotyperna till sin fördel, både inom gängen och i sin kriminella roll.⁵⁵ Carolina Sampó (et. al.) visar hur kvinnor inom latinamerikanska gäng utnyttjar stereotypa föreställningar om kvinnlig oskuld för att agera under radarn på polisiära myndigheter, vilket möjliggör för de att även avancera inom organisationen.⁵⁶

Kvinnors involvering i gängen karaktäriseras ofta som en form av överlevnadsstrategi, enligt Rossella Selmini.⁵⁷ Ross Deuchar visar i sin jämförande studie från Los Angeles och Glasgow att våld och närvaron av gatugäng blir normaliserat och gängen blir därmed ett alternativ för att fly från tidigare erfarenheter eller ett verktyg för social avancering. På så sätt både internaliserar och utmanar kvinnor könsnormer inom gängen.⁵⁸ Här ser både Miller och Selmini att kvinnor precis som män söker sig in i

⁴⁹ Jody Miller, "Gender and Victimization Risk among Young Women in Gangs", *Journal of Research in Crime and Delinquency* 35:4 (1998), s. 439–440.

⁵⁰ Ibid., s. 439–440.

⁵¹ Miller, "Gender and Victimization Risk among Young Women in Gangs", s. 444–446.

⁵² Ibid., s. 438.

⁵³ Timchenko, Rima, Mukhamadiyeva, Duzbayeva & Beaver, "Female Involvement in the Criminal Justice System and Risk of Violent Victimization: an Examination of Gang Involvement", s. 1040.

⁵⁴ Kerry E. Bell, "Gender and Gangs: A Quantitative Comparison", *Crime & Delinquency* 55:3 (2009), s. 376. ; Ross Deuchar, Simon Harding, Robert McLean & James A. Densley, "Deficit or Credit? A Comparative, Qualitative Study of Gender Agency and Female Gang Membership in Los Angeles and Glasgow", *Crime and Delinquency* 66:8 (2020), s. 1095–1096. ; Timchenko, Rima, Mukhamadiyeva, Duzbayeva & Beaver, "Female Involvement in the Criminal Justice System and Risk of Violent Victimization: an Examination of Gang Involvement", s. 1049–1050.

⁵⁵ Deuchar, Harding, McLean & Densley, "Deficit or Credit? A Comparative, Qualitative Study of Gender Agency and Female Gang Membership in Los Angeles and Glasgow", s. 1102. ; Carolina Sampó, Valeska Troncoso & Antonella Paparini, "Evading Law Enforcement in the Americas: Latin American women in organized crime", *Trends in Organized Crime* (2023), s. 1.

⁵⁶ Sampó, Troncoso & Paparini, "Evading Law Enforcement in the Americas: Latin American women in organized crime", s. 1.

⁵⁷ Selmini, "Women in Organized Crime", s. 373.

⁵⁸ Deuchar, Harding, McLean & Densley, "Deficit or Credit? A Comparative, Qualitative Study of Gender Agency and Female Gang Membership in Los Angeles and Glasgow", s. 1095–1096.

gängen för pengar och makt.⁵⁹ För kvinnor beskriver Selmini att gemenskaper och kärleksrelationer spelar en särskilt framträdande roll i att sälja in det kriminella livet som välbärgat och glamoröst.⁶⁰ Återigen kan involveringen även innebära ett skydd mot utomstående, vilket Miller tidigare beskrev.⁶¹

Flera studier identifierar relationer till män som en vanlig och statusingivande väg in i gängmiljöer.⁶² Dessa relationer erbjuder tillfälligt skydd men riskerar att knyta kvinnans status till partnern, vilket gör hennes position osäker. En mer stabil väg in i gängens hierarkier verkar, enligt Deuchar (et. al.), vara via släktband eller genom att kvinnor själva tillför sociala resurser och expertis.⁶³ Att som kvinna bli involverad genom sexuella relationer med gängmedlemmar menar Miller är ett sätt att ifrågasätta äktheten i deras medlemskap vilket försätter de lågt i hierarkin. Som konsekvens anses kvinnorna svaga och oäkta medlemmar, på så sätt framställs kvinnornas sexualitet som utnyttjningsbar.⁶⁴

Förväntningarna på kvinnor och män inom gängen skiljer sig. I Millers studie om Columbusgängen ansågs främst män kunna besitta ledarkvalitéer, så som att vara tuff och våldsam. Kvinnor förväntas inte vara våldsamma eller använda vapen i samma utsträckning och kan på så sätt undvika farliga aktiviteter.⁶⁵ Dock innebär detta att kvinnor inte heller anses vara fullständiga medlemmar då de inte är lika tuffa som män och utesluts som konsekvens från gängaktiviteter.⁶⁶ Miller beskriver dock hur kvinnor genom att anamma maskulina kvalitéer eller genom sina relationer som exempelvis syster eller flickvän till män med hög status, fortfarande kan avancera inom gängen.⁶⁷

2.3 Denna studie

Trots omfattande internationell forskning om hederskultur och kvinnors gänginvolvering, saknas studier som undersöker hur hedersrelaterade normer tar sig uttryck inom svenska kriminella gäng. Tidigare forskning har främst fokuserat på heder i familjekontexter, men har även påvisats prägla kriminella organisationer så som maffian. Inom gängen diskuteras kvinnors position och aktörskap men inte utifrån hur den påverkas av just heder. Sambandet mellan hederskultur och gängkriminalitet i en

⁵⁹ Miller, "Gender and Victimization Risk among Young Women in Gangs", s. 444–446.; Selmini, "Women in Organized Crime", s. 374.

⁶⁰ Selmini, "Women in Organized Crime", s. 373.

⁶¹ Miller, "Gender and Victimization Risk among Young Women in Gangs", s. 444–446.

⁶² Deuchar, Harding, McLean & Densley, "Deficit or Credit? A Comparative, Qualitative Study of Gender Agency and Female Gang Membership in Los Angeles and Glasgow", s. 1109.

⁶³ Ibid., s. 1109.

⁶⁴ Miller, "Gender and Victimization Risk among Young Women in Gangs", s. 444–446.

⁶⁵ Ibid., s. 441.

⁶⁶ Ibid., s. 444.

⁶⁷ Ibid., s. 441.

svensk kontext är i stort sett outforskad. Denna studie syftar till att bidra med kunskap om just förekomsten av hedersrelaterade normer inom de svenska gängen, genom ett särskilt fokus på kvinnor.

3. Teori och metod

3.1. Teori

För att förstå hur hedersrelaterade normer tar uttryck i svenska gängmiljöer, framförallt dess påverkan på kvinnor, krävs ett teoretiskt ramverk som synliggör både könade maktstrukturer och kvinnors aktörskap, i kombination med en definition av heder. Med utgångspunkt i *Multiracial Feminist Theory* av Dana Peterson och Vanessa R. Panfil, som kompletteras med Aisha K. Gills definition av heder, tillämpas ett teoretiskt ramverk som möjliggör en dynamisk analys där flera nivåer av maktstrukturer synliggörs med ett intersektionellt perspektiv, där hedersnormer tilldelas särskild uppmärksamhet.

3.1.1 Intersektionell nivåanalys

Multiracial feminist theory utgår från hur flera överlappande ojämlikheter och intersektionella identiteter samspelar för att forma könade upplevelser för att förstå kvinnors gäng involvering. Därmed tillämpas ett intersektionellt perspektiv som betonar hur erfarenheter inte endast formas av kön, utan samverkar med andra sociala positioner och ojämlikheter, så som etnicitet, klass och sexualitet, och skapar dynamiska, historiskt grundade och socialt konstruerade maktrelationer.⁶⁸ Peterson och Panfil utvecklade ramverket i syfte att kritisera den tidigare forskningens bristande uppmärksamhet till intersektionella identiteter och återkommande beskrivningar av kvinnors gängmedlemskap kopplat till män.⁶⁹ En central utgångspunkt i teorin är att kvinnors agens är situationsbunden och att kvinnor gör medvetna val som uttryck för egenmakt, motstånd och resiliens.⁷⁰ I tillämpningen av teorin används en tredelad analysstruktur.

1. Makronivå: synliggör strukturella maktordningar.
2. Mesonivå: fokuserar på interaktioner i proximala sfärer.
3. Mikronivå: fokuserar på kvinnors agens, motstånd och individuella strategier.⁷¹

De tre nivåerna samverkar med varandra och har i syfte att synliggöra flera nivåer av mekanismer som påverkar kvinnors val inom gängen. Makronivån synliggör samspelande sociala maktstrukturer som reproduceras i mesonivåns proximala sfärer, så som inom gängen eller familjen, där relationerna sinsemellan formas av

⁶⁸ Peterson & Panfil, "Toward a multiracial feminist framework for understanding females' gang involvement", s. 337–338.

⁶⁹ Ibid., s. 337.

⁷⁰ Ibid., s. 338.

⁷¹ Ibid., s. 337.

intersektionella identiteter och begränsar eller möjliggör olika val för unga kvinnor på mikronivå.⁷²

Ramverket möjliggör en analys som går bortom stereotypa offerberättelser om kvinnor. Det intersektionella perspektivet förhindrar att kön ensamt förklarar kvinnors val i gängmiljöer, och i stället synliggörs samverkande faktorer som missbruk, fattigdom och social utsatthet. De tre analysnivåerna synliggör olika nivåer av faktorer som påverkar och formar kvinnors möjligheter och begränsningar inom gängmiljön vilket gör analysen mer strukturerad och underlättar appliceringen av ett intersektionellt perspektiv. Därmed möjliggör teorin en komplex förståelse för hur inte endast kvinnors val formas, utan hur alla inom gängen påverkas av de olika nivåerna.

3.1.2 Heder som patriarkal normstruktur

Aisha K. Gill definierar heder som både en uppskattning av sitt eget värde och ett erkännande från sin gemenskap av rätten till respekt.⁷³ Heder är därmed ett resultat av de krav och förväntningar som ställs på hur medlemmarna bör agera, medan beteenden som går emot dessa normer minskar deras heder och försätter en person i skam.⁷⁴ Heder skapar en gemenskap i sociala grupper kring en 'hederkodex' som reglerar individers beteenden och identiteter, särskilt kvinnors.⁷⁵

Inom hederskulturer bär män ofta ansvaret att upprätthålla kollektivets heder, främst genom kontrollen av kvinnors beteende där sexualitet spelar en central roll. Kvinnors handlingar blir en symbol för mannens heder, då en mans kapacitet att skydda och kontrollera kvinnor i förlängningen speglar deras egen heder. Detta skapar en maktordning där kvinnors frihet begränsas och deras normbrott ses som ett kollektivt hot som måste bestraffas, vilket i vissa fall resulterar i döden.⁷⁶ Gill framhåller att hedersrelaterat våld är ett uttryck för patriarkal maktutövning, där maskulinitet och våld är tätt sammankopplade.⁷⁷ Heder är dock inte ett statiskt fenomen, utan Gill poängterar geografisk och kulturell variation. Detta är av vikt för denna studie eftersom svenska gängmiljöer präglas av både lokala och transnationella normsystem.⁷⁸

Hedersbegreppet är nödvändigt för att förankra analysen i uppsatsens syfte, som är att undersöka hur heder uppfattas och beskrivs av organisationer. Definitionen möjliggör framförallt att synliggöra beteenden som beskrivs i intervjuerna och likställa de med heder, även om intervjupersonen inte uttalat benämner det så. En stigmatiseringen

⁷² Peterson & Panfil, "Toward a multiracial feminist framework for understanding females' gang involvement", s. 341.

⁷³ Gill, "Honour and honour-based violence: Challenging common assumptions", s. 2.

⁷⁴ Ibid., s. 2–3.

⁷⁵ Ibid., s. 5–6.

⁷⁶ Ibid., s. 2–3.

⁷⁷ Ibid., s. 3–4.

⁷⁸ Ibid., s. 2–3.

kring begreppet kan innebära att det inte alltid används explicit, där spelar definitionen en särskilt viktig roll i att upptäcka tecken på heder.

3.1.3 Teoretisk tillämpning

Analysen av intervjumaterialet utgår från den intersektionella teorins tre nivåer för att strukturera förståelsen av hedersnormers påverkan på kvinnor i svenska gängmiljöer:

1. Makronivån undersöker hur strukturella maktförhållanden, så som patriarkala normer, socioekonomisk ojämlikhet eller rasifiering, skapar begränsningar och möjligheter, särskilt för kvinnor.
2. Mesonivån analyserar hur normer kring lojalitet, sexualitet och heder manifesteras inom gängmiljön och påverkar kvinnors roller och status.
3. Mikronivån fokuserar på kvinnors agens utifrån hur de hanterar, förhandlar med och ibland utnyttjar dessa normer till sin fördel.

Gills hedersbegrepp fungerar här som ett analytiskt redskap för att identifiera och tolka kontrollmekanismer i intervjupersonernas berättelser, även där begreppet ”heder” inte uttryckligen används. Genom att kombinera ett intersektionellt perspektiv med en normkritisk förståelse av heder möjliggörs en djupgående analys av hur könade maktordningar upprätthålls, förhandlas och ibland utmanas i gängmiljöer. Samtidigt förblir analysen fokuserad på hur just heder uppfattas och beskrivs av organisationerna.

3.2. Metod

Denna studie kombinerar semistrukturerade intervjuer med en kvalitativ innehållsanalys för att skapa en fördjupad förståelse för hur hedersrelaterade normer påverkar kvinnor i svenska gängmiljöer. En kvalitativ metod möjliggör utforskandet av intervjupersonernas egna uppfattningar och erfarenheter, vilket är centralt för att förstå komplexiteten i studien där genus, heder och kriminalitet samspelar.

3.2.1 Semistrukturerade intervjuer

Som metod för att samla in materialet har kvalitativa semistrukturerade intervjuer genomförts. Fördelen med intervjuer är att frågorna skraddarsys efter syftet och kan på ett strukturerat sätt få fram relevant material för att besvara frågeställningen. Därmed är intervjusvaren grundläggande för undersökningen och möjliggör en kvalitativ undersökning, men är samtidigt begränsade till de erfarenheter och åsikter hos intervjupersonerna.

Semistrukturerade intervjuer möjliggör ett flexibelt djupgående samtal där frågorna förblir övergripande och fördjupas med hjälp av följdfrågor som varierar med intervjupersonens svar. Syftet är därmed att intervjupersonen till viss del kan styra

samtalet genom möjligheten att fördjupa sig eller föra samtalet åt det håll de anser relevant.⁷⁹ Nackdelen med djupgående semistrukturerade intervjuer är att de inte blir direkt jämförbara då olika svar uppkommer från de olika intervjupersonerna. Å andra sidan är syftet inte att jämföra olika intervjupersoners svar utan att få en inblick i deras erfarenheter kring ämnet, därmed passar semistrukturerade intervjuer bra för mitt valda syfte då organisationerna istället kompletterar varandra.⁸⁰

3.2.1.1 Urval och intervjuprocess

För att säkerställa att intervjupersonerna producerar relevant material för syftet gjordes ett strategiskt urval där de handplockades utifrån relevans.⁸¹ Som tidigare beskrevs under rubriken ”Material och avgränsningar” utgår urvalet från Kriminalvårdens lista på de ideella organisationer som i år (2025) tilldelas statsbidrag. Listan fungerar som utgångspunkt eftersom ett statsbidrag av Kriminalvården bekräftar att organisationerna besitter kunskap om och har erfarenhet av arbete med intagna, därmed potentiellt även gängkriminella. För att avgränsa antalet organisationer som inkluderas i studien gjordes ytterligare ett urval baserat på de organisationer som i sin beskrivning av sitt arbete med Kriminalvården nämnde en variation av sökorden kriminalitet eller kvinna varav ”kriminell”, ”kriminalitet” och ”kvinnlig” gav utslag. Valet av sökorden grundar sig på ett antagande om att dessa begrepp i beskrivningen innebär att organisationerna besitter relevanta kunskaper och är därmed av intresse för studien. Resultatet av sökordet ”kriminell” gav tre organisationer, varav en exkluderas då det var en religiös verksamhet, och ”kriminalitet” adderade ytterligare två organisationer. Därefter sökte jag på begreppen ”kvinna”, ”kvinnor” och ”kvinnlig” där det sistnämnda var den enda som gav resultat och adderade två organisationer.

För att ta kontakt med organisationerna skickades först ett mejl innehållande en beskrivning av arbetets syfte, tillvägagångssätt, följder och risker samt ett klargörande om att det är jag som ensam är forskningshuvudman. Därefter beskrevs intervjupersonernas uppgift och villkor gällande deras deltagande, frivilliga medverkan samt rätten att avbryta. I samma mejl bifogades en samtyckesblankett som behövde signeras inför intervjun för att säkerställa deras samtycke. Efter svar bokades två intervjuer in via videosamtal. Jag utformade en intervjuguide och genomförde en provintervju för att testa både mig själv som intervjuare och intervjufrågornas förmåga att ge relevanta svar för syftet, samt minimera risken för vaghet och misstolkningar.

⁷⁹ Hilde Bondevik & Inga Bostad, ”Core principles in argumentation and understanding: hermeneutics and human rights”, i Andreassen, Sano & McNerney-Lankford (red.), *Research Methods in Human Rights: A Handbook*, (Ewards Elgar Publishing, 2017), kap. 4, s. 74.

⁸⁰ Bondevik & Bostad, ”Core principles in argumentation and understanding: hermeneutics and human rights”, s. 74.

⁸¹ Johan Alvehus, *Skriva uppsats med kvalitativ metod: en handbok*, (Liber, 2019), s. 71.

Intervjuerna inleddes med att förklara syftet och intresseområdena, samt deras rätt att avstå eller avbryta när som helst under intervjun. Därefter säkerställde jag att deras deltagande anonymiserades, samt att endast jag, i roll som forskningshuvudman, kommer ta del av den fullständiga transkriberingen och inspelningen. Båda organisationerna gav tillåtelse att spela in och när inspelningen startade fort följde intervjun, som är tematiskt indelad i fyra teman: Organisationens arbete; Hedersrelaterade normer; Hedersnormer och kvinnor; Kvinnor och kontroll. Inledningsvis ställdes mer generella öppningsfrågor om deras arbete och kontakt med gängmiljön, för att sedan gå in på mer djupgående frågor om deras upplevelse av hedersrelaterade normer inom gängmiljön och avslutades med en återkoppling om deras arbete för ett mer avslappnat avslut. Fokus vid intervjuerna var att uppmuntra till initiativ och utvecklade svar, därför ska jag som intervjuare vara lyhörd, intresserad och tålmodig för att säkerställa att intervjupersonerna ges tid att svara. I slutet av intervjun efterfrågades konstruktiv kritik, samt informerades intervjupersonerna om att det sammanställda materialet i analysen skulle skickas till de för godkännande. Efter vardera intervjun transkriberades inspelningarna och motsvarade därefter studiens primärmaterial.

3.2.2 Innehållsanalys

För att analysera intervjumaterialet används en kvalitativ innehållsanalys. Metoden möjliggör en systematisk och tolkande bearbetning av texten genom att identifiera meningsbärande enheter, koda dessa och tematisera innehållet.⁸² Syftet är att urskilja centrala teman kopplade till studiens frågeställning om hur hedersrelaterade normer påverkar kvinnor i svenska gängmiljöer.⁸³ Trots att intervjufrågorna från början var tematiskt strukturerade, växte de slutgiltiga analytiska koderna fram under arbetets gång. Analysen är därmed delvis induktiv, men även styrd av intervjufrågornas ramverk vilket gör metoden abduktiv.⁸⁴

Kodningen har genomförts manuellt, då detta möjliggör en djupare tolkning av materialet och tar hänsyn till nyanser i språket.⁸⁵ Ett kodschema utvecklades successivt för att sortera innehållet i bredare kategorier, och därigenom underlätta kopplingen till teori och tidigare forskning.⁸⁶ Analysen genomfördes i följande steg:

1. Transkribering av intervjuerna i sin helhet.
2. Noggrann genomläsning av materialet för att få en helhetsbild.
3. Identifiering av meningsbärande enheter med fokus på teman såsom hedersnormer, könsspecifika förväntningar och kontroll.

⁸² Kristina Boréus & Sebastian Kohl, "Innehållsanalys", i Boréus & Bergström (red.) *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, (Studentlitteratur, 2018), kap. 2, s. 58.

⁸³ Ibid., s. 58–59.

⁸⁴ Ibid., s. 50.

⁸⁵ Ibid. s. 58–59.

⁸⁶ Ibid. s. 58–59.

4. Kodning och tematisering, där centrala koder grupperades under följande teman:
 - a. Socialt arv, rekrytering, lojalitet och gängens sociala koder
 - b. Könroller, kontroll och kvinnors agens
 - c. Hedersrelaterade normer och gängens interna rättssystem
 - d. Geografisk och kulturell kontext
5. Tolkning av teman i relation till tidigare forskning och det teoretiska ramverket

Den kvalitativa innehållsanalysen är särskilt lämpad för denna studie då den möjliggör en komplex tolkning av sociala och kulturella betydelser i texten.⁸⁷ Metoden fokuserar endast på det uttalade i materialet vilket, å andra sidan, kan innebära att vissa implicita eller utsagda aspekter inte fångas.⁸⁸ Det är därför viktigt att som forskare vara medveten om hur ens egen position och förståelse påverkar tolkningen. En nackdel med manuell analys är att mindre datamängder kan hanteras, men eftersom studien syftar till att göra en mer djupgående analys av en mindre mängd data, är metoden ändamålsenlig för syftet och ger ett djupgående resultat.

⁸⁷ Boréus & Kohl, "Innehållsanalys", s. 50–51.

⁸⁸ Ibid., s. 85.

4. Analys

I kommande analys kommer materialet, bestående av intervjusvar från två organisationer, att presenteras utifrån följande teman: Socialt arv, rekrytering, lojalitet och gängens sociala koder; Könroller, kontroll och kvinnors agens; Hedersrelaterade normer och gängens interna rättssystem; Geografisk och kulturell kontext. Den tematiska indelningen av materialet har i syfte att synliggöra de relevanta delarna för frågeställningen hur svenska ideella organisationer, delvis finansierade av Kriminalvården, uppfattar och beskriver förekomsten av hederskultur inom svenska kriminella gäng, särskilt i relation till dess påverkan på kvinnor. Organisationerna kommer genomgående att benämnas och hänvisas till som "Organisation X", respektive "Organisation Y". Appliceringen av teorierna sker systematiskt efter att tillräckligt med relevant material sammanställts, vilket innebär att dess hänvisning ibland är återkommande under samma tema. Det teoretiska ramverket hänvisas till utifrån analysnivåerna (makro, meso och mikro), intersektionellt perspektiv eller Gills definition av heder.

4.1 Socialt arv, rekrytering, lojalitet och gängens sociala koder

Både Organisation X och Y betonar hur marginalisering är den primära orsaken till ett gängkriminellt liv.⁸⁹ Organisation X beskriver hur många gängkriminella personer växer upp i en kriminell miljö eller med kriminella föräldrar och blir normaliserade till både våld och kriminalitet, i kombination med att man växer upp i ett utsatt område utan tillräckligt med pengar. De exemplifierar med en gängledare som vid 11 års ålder redan varit barnsoldat i 6 år och efter att ha landat i ett fattigt område i Sverige behövde tjäna ihop pengar till sin mamma och sina syskon, vilket blev hans ingång in i kriminaliteten.⁹⁰ Organisation Y stärker denna bild och beskriver hur en dålig skolgång, bristen på en bra manlig förebild och tidig erfarenhet av myndigheter alla är bidragande faktorer.⁹¹

Jag är född i Sverige. Men för min del så kommer ju min kriminalitet också från ett socialt arv. Jag är uppväxt i en sån miljö ända sedan jag var liten.⁹²

I citatet ovan beskriver Organisation X kriminaliteten som ett resultat av ett socialt arv vilket påvisar hur normaliseringen av kriminalitet och våld spelar in i att unga blir

⁸⁹ Organisation X, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-09); Organisation Y, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-12).

⁹⁰ Organisation X, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-09).

⁹¹ Organisation Y, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-12).

⁹² Organisation X, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-09).

involverade.⁹³ Vidare berättar Organisation Y om evolutionen från kompisgäng till kriminellt gäng.

Man går snabbt in i olika kompisgäng som ofta blir kriminella gäng. Eller så när de blir lite mognare, eller vad man ska säga, då går de ju in till något annat gäng som redan existerar. Men det är ju mycket, mycket kompisar, men sen som blir nätverk och sen så kallas gäng då.⁹⁴

Det är denna utveckling av kompisgäng som ligger till grund för den gemenskap som kännetecknar kriminella gäng.⁹⁵ Dock uppgav båda organisationerna hur drivkraften inom gängen förändrats över tid vilket resulterat i grövre brott redan från yngre ålder.⁹⁶ Organisation Y beskriver hur det tidigare var gemenskapen som var den främsta drivkraften, men båda organisationer beskriver att det idag är framförallt makt, kontroll och pengar som driver gängen.⁹⁷ Organisation X menar att det är en förvriden bild av gängen som resulterat i att unga tjejer involverar sig.

Jag tror att många kvinnor kanske ser det här på sociala medier. Det är pengar och det är resor och det är fina Gucci-väskor och sånt där. Men det är det fan inte. Det är det värsta du någonsin kan tänka dig.⁹⁸

Organisation X menar att dyra inköp troligtvis är främsta sättet att rekrytera just tjejer.⁹⁹ På en makronivå synliggörs framför allt socioekonomisk ojämlikhet som en bidragande faktor till att unga söker sig in i gängkriminaliteten. Fattigdom blir avgörande då gängens ekonomiska avkastning både lockar och tvingar unga in i kriminaliteten för att exempelvis försörja sin familj eller signalera status och framgång med dyra inköp eller resor. Detta speglas även i tidigare studier som i relation till kvinnor framhäver hur det framförallt är sociala missgynnanden som för de in i gängkriminaliteten.¹⁰⁰ För killar spelar även maskulinitetsnormer in där det förväntas att den äldsta sonen ersätter en frånvarande fadersfigur som inkomsttagare. Även rasifiering kan vara en bidragande faktor för unga med icke-svenskt påbrå som upplever sig eller blir motarbetade i skolan och på arbetsmarknaden, eller redan vid anländandet till Sverige, vilket resulterar i utanförskap och fattigdom. Gängen kan då bli en accepterande miljö och gemenskap att söka sig till.

⁹³ Organisation X, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-09).

⁹⁴ Organisation Y, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-12).

⁹⁵ Organisation Y, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-12).

⁹⁶ Organisation X, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-09); Organisation Y, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-12).

⁹⁷ Organisation Y, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-12).

⁹⁸ Organisation X, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-09).

⁹⁹ Organisation X, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-09).

¹⁰⁰ Bell, "Gender and Gangs: A Quantitative Comparison", s. 376.; Deuchar, Harding, McLean & Densley, "Deficit or Credit? A Comparative, Qualitative Study of Gender Agency and Female Gang Membership in Los Angeles and Glasgow", s. 1095–1096. ; Timchenko, Rima, Mukhamadiyeva, Duzbayeva & Beaver, "Female Involvement in the Criminal Justice System and Risk of Violent Victimization: an Examination of Gang Involvement", s. 1049-1050.

På mesonivån fungerar tillhörigheten och lojalitet till gängen som ett kontrollverktyg där kriminella handlingar förväntas för att inkluderas i gemenskapen och ens val styrs av gruppptrycket. Detta synliggörs i Organisation Ys beskrivning av hur det ofta är kompisgäng som blir kriminella gäng. Kriminaliteten blir en del av gruppidentiteten, vilket ställer krav på hur medlemmar bör bete sig och speglar en hederskodex både i Gills mening och tidigare forskning.¹⁰¹ Fortsättningsvis påvisar det så kallade ”sociala arvet”, som Organisation X beskriver, hur familjen har en avgörande roll i att normalisera våld och kriminalitet som sen präglar en persons val att söka sig till gängen. Detta speglas även i föregående studier som beskriver hur det i första hand är familjen som medvetet eller omedvetet skolar in normer hos barn.¹⁰² Även exemplet med den gängkriminella ledaren visar att unga som migrerar till Sverige kan bära med sig erfarenheter från krig och trauman, vilket påvisar hur normaliseringen av våld ökar risken för kriminalitet. En avsaknad av bra manliga förebilder, som Organisation Y exemplifierar med, bidrar till killars idolisering av kriminella som får de att primärt eftersträva makt i gängen. Involveringsfaktorerna förtydligar även hur gängen fungerar som ett substitut för familjen där lojalitet, enligt Gills heders definition, är central och innefattar en ryktesmekanism som enligt tidigare forskning är utmärkande för heder bland kriminella.¹⁰³ Vidare finns ett samband mellan makt och våld inom gängen, som innebär att utövandet av våld innebär en rätt till respekt och speglar Gills definition av heder.

Mikronivån synliggör kvinnors involvering som strategisk agens och deras involvering kan förstås som ett sätt att vilja tjäna pengar eller få dyra presenter, och därav underkasta sig traditionella förväntningar på könsrollerna eller öka sin sociala status vilket även speglas i tidigare forskning. Strävan efter rykte, pengar och kontroll som ingångsfaktorer speglar vad i tidigare studier påvisat, samt socialt erkännande inom Gills definition av heder.¹⁰⁴

Fortsättningsvis beskriver båda organisationerna illojalitet som det värsta brottet inom gängen.¹⁰⁵

Att de är otrogna. Att de är inte är 100 % lojala. Och har de som en av våra kvinnor som kommit upp sig väldigt högt i rang, då är det inte lätt att ibland förstå hur knivskarpa skott det kan gå emellan.¹⁰⁶

¹⁰¹ Ingrasci, *Gender and Organized Crime in Italy: Women's Agency in Italian Mafias*, s. 37–38.

¹⁰² Cinthio, Straaf & Ouis, "“That’s how we were raised”: Perpetrator perspectives in relation to legislative changes targeting honour related violence in Sweden”, s. 9. ; Poppi, Travaglino & Di Piazza, "Talis pater, talis filius: the role of discursive strategies, thematic narratives and ideology in Cosa Nostra", s. 553–554.

¹⁰³ Wiczorek, "Honor cultures: An outline of the idea and its relation to violence and crime", s. 24.

¹⁰⁴ Selmini, "Women in Organized Crime", s. 373.

¹⁰⁵ Organisation X, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-09); Organisation Y, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-12).

¹⁰⁶ Organisation X, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-09).

Konsekvenserna för att vara illojal, eller ”gola” beskrivs framkalla de värsta straffen enligt Organisation X.¹⁰⁷ Vidare har organisationerna olika erfarenheter av att medlemmar väljer att lämna ett gäng. Organisation Y, som främst talar utifrån unga killars erfarenheter, upplever att gängen ofta ger stöd åt de som väljer att lämna vilket står i kontrast med Organisation X som beskriver en miljö där den enda utvägen för både för män och kvinnor, utan bra stöd, är döden eller fängelse.¹⁰⁸

Jag kommer ihåg den dagen jag fick veta vad, vem mitt ex egentligen var på riktigt. För det tog lång tid innan jag fick veta vem han var på riktigt. Då sa han ”Välkommen till” och så sa han gängets namn och så sa han ”nu kommer du aldrig ut igen”.¹⁰⁹

I citatet synliggörs även hur tillit fungerar som en central aspekt för vem som får bli medlem, särskilt när det gäller högre uppsatta inom gängen som är en måltavla för både polis och andra gäng. Vidare menar Organisation X att det är olika gruppidentiteter mellan gängen som ligger till grund för gängkrigen.

Jo, men det tror jag att de är olika grupperna har olika identiteter, men nu är det ju ett krig om vem som är värst, vem som är det liksom. Det är det som skapade hela den här trenden med att skada anhöriga, alltså både barn och kvinnor och så just för att visa att jag är råare än vad du är. Vi är värre än vad ni är. Så det som har skapat det. De hittar sätt att vara värst helt enkelt. För då tänker de, är vi värst så är vi starkast, då har vi mest makt.¹¹⁰

Här framgår det att makt mellan gängen likställs med utövandet av våld. Lojalitet framgår som grundläggande och av Organisation X har den livstidverkan. På mesonivå säkerställs lojaliteten genom bestraffningar vid normbrott. Besträffningar kontrollerar, begränsar och styr personers val inom gängen, vilket beskrivs som en central aspekt både inom gängkriminaliteten och heder i tidigare forskning, samt i Gills definition om heder där förväntningar om lojalitet blir en del av hederskodexen.¹¹¹ Slutligen framträder våld som en symbol för makt i Organisation X slutgiltiga citat, och utifrån definitionen av heder blir den kollektiva aspekten av definitionen framträdande och har i tidigare studier beskrivits som utmärkande för gängen.¹¹²

4.2 Könsroller, kontroll och kvinnors agens

Organisation Y beskriver att många killar inom gängkriminaliteten har traditionella förväntningar på könen där män inte ska gråta och ska överösa sina flickvänner med

¹⁰⁷ Organisation X, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-09).

¹⁰⁸ Organisation X, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-09); Organisation Y, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-12).

¹⁰⁹ Organisation X, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-09).

¹¹⁰ Organisation X, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-09).

¹¹¹ Miller, "Gender and Victimization Risk among Young Women in Gangs", s. 439–440.

¹¹² Jody Miller, "Gender and Victimization Risk among Young Women in Gangs", Journal of Research in Crime and Delinquency 35:4 (1998), s. 439–440.

pengar. Vidare präglas de av en nedvärderande kvinnosyn där kvinnor är något man kan ta för sig av, om de inte är deras fru.

Men deras fru. Hon ska ju vara ren, liksom. Hon ska inte ta droger, hon ska inte dricka alkohol, hon ska inte jobba, hon ska vara hemma och ta hand om barnen. Hon ska inte ha varit med någon man tidigare i sitt liv.¹¹³

Vidare menar Organisation Y att flickvänner förväntas göra som de blir tillsagda, exempelvis gömma vapen.¹¹⁴ Organisation X beskriver hur pojkvännerna kontrollerar vad flickvännerna ska ha på sig, vart man får vistas och vilka man får umgås med.

Det var väldigt mycket sån kontroll på att jag skulle duga för att kunna vara hans tjej. Och ville jag inte göra de här sakerna, då blev jag utsatt för våld tills jag gick med på det. Det är något jag vet är gemensamt för i princip alla tjejer som har relationer med de här männen.¹¹⁵

Organisation X beskriver även de unga flickorna i gängen som ”otroligt sexuellt förstörda” där de utnyttjas som sexuella handelsvaror och ofta blir gravida i tidig ålder. Detta beskrivs vara en normaliseringsprocess där flickorna inte kan se skillnad på en våldtäkt och ett samlag, säger Organisation X. För kvinnor är ryktet som ”gänghora” precis som ”golare” ytterligare ett negativt rykte men ett som män inte tilldelas, berättar Organisation X.¹¹⁶

Sen finns det ju de här som hänger runt gängen som kanske inte är riktigt aktiva i just den kriminella men som då och då är ju bara såna här gänghoror liksom och det är väl det ryktet de har, de som kanske hänger runt dem och festar med dem och ligger med dem, men ingenting mer än så.¹¹⁷

Å andra sidan ser båda organisationerna hur kvinnor med släktband till gängmedlemmar får ett bättre rykte inom gängen jämfört med kvinnor som kommer in som flickvänner eller ”hang arounds”.¹¹⁸

Så nu för tiden så kommer ju många kvinnor in via att de är släkt eller systrar eller till högt uppsatta gängkriminella män och då har de redan ett liksom rykte. De andra vågar inte prata, prata ner om de kvinnorna och att få straff.¹¹⁹

Utifrån en makronivå går det att urskilja hur patriarkala maktstrukturer präglar synen på kvinnor, och genomsyrar behandlingen och förväntningarna på kvinnor inom gängen. På mesonivå särskiljer gängen mellan kvinnor som endast är sexuella objekt och ens fru eller flickvän. Trots de olika kraven som ställs är det gemensamt att kvinnor

¹¹³ Organisation Y, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-12).

¹¹⁴ Organisation Y, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-12).

¹¹⁵ Organisation X, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-09).

¹¹⁶ Organisation X, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-09).

¹¹⁷ Organisation X, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-09).

¹¹⁸ Organisation X, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-09); Organisation Y, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-12).

¹¹⁹ Organisation X, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-09).

oavsett roll förväntas lyda männen. De traditionella förväntningarna på könen speglar tidigare studier där patriarkala strukturer är framträdande i både hederskulturer och i kriminella gäng, samt i Gills definition av heder.¹²⁰ Vidare synliggör makronivån maskulinitetsnormer som, enligt Organisation Y, dikterar förväntningarna på männen i form av att vara inkomsttagare och inte visa sårbarhet.

Återigen blir fysisk bestraffning mot kvinnor en kontrollmekanism på mesonivå, vilket speglar definitionen av heder enligt Gill. Även gemenskapen inom gängen, som kan vara den enda sociala tillhörigheten man har, influerar valet huruvida man stannar eller agerar inom gängen. Exempelvis påverkar förväntningarna på män deras val att kontrollera sina kvinnliga partners, där de i linje med Gills definition om heder annars visar sig oförtjänta av sitt rykte. Fortsättningsvis är kontrollen av kvinnliga partners ett resultat av dess sammankoppling med männens heder, vilket gör kvinnors normbrott till ett kollektivt hot och överensstämmer med Gills hedersbegrepp. Kontrollen som en man utövar på en flickvän blir en maktuppvisning och ett bevis på deras kapacitet att leda enligt Gills definition av heder, på samma sätt finns en kollektiv aspekt i att en syster tilldelas ett positivt rykte på grund av sina släktband som reflekterar både en kollektiv aspekt inom definitionen och tidigare forskning.¹²¹ Kvinnors sexualitet får särskild uppmärksamhet inom gängen, vilket påvisar dess relevans i kvinnors rykte och heder, enligt Gill. Ryktet som "gänghora" ger kvinnor lägre hierarkisk ställning, samtidigt som de bedöms vara sexuellt tillgängliga enligt tidigare forskning.¹²² Här fungerar rykte och social exkludering inom gängen som kontrollmekanismer för att upprätthålla könsnormer inom gängen.

På mikronivå gör kvinnor ett medvetet val att upprätthålla traditionella förväntningar eller utsättas för våld som bestraffning. Vidare kan det vara ett medvetet val av kvinnor att stanna i en relation för att inte riskera att utsättas för mer våld. Vidare blir kvinnors val att stanna en överlevnadsstrategi där tidigare forskning beskriver gängen som en tillflykt från tidigare erfarenheter och som ett skydd mot andra män.¹²³ Därmed begränsar den nedvärderande kvinnosynen på mesonivå, som speglar patriarkala maktstrukturer på makronivå, kvinnors möjligheter att agera på mikronivå och understryker Gills definition av heder där våld är uttryck för patriarkal maktutövning.

¹²⁰ Cinthio, Straaf & Ouis, "“That’s how we were raised”: Perpetrator perspectives in relation to legislative changes targeting honour related violence in Sweden”, s. 9; Poppi, Travaglino & Di Piazza, "Talis pater, talis filius: the role of discursive strategies, thematic narratives and ideology in Cosa Nostra", s. 553–554.; Wieczorek, "Honor cultures: An outline of the idea and its relation to violence and crime", s. 19–20.

¹²¹ Deuchar, Harding, McLean & Densley, "Deficit or Credit? A Comparative, Qualitative Study of Gender Agency and Female Gang Membership in Los Angeles and Glasgow", s. 1109.

¹²² Miller, "Gender and Victimization Risk among Young Women in Gangs", s. 444–446.

¹²³ Deuchar, Harding, McLean & Densley, "Deficit or Credit? A Comparative, Qualitative Study of Gender Agency and Female Gang Membership in Los Angeles and Glasgow", s. 1095–1096. ; Miller, "Gender and Victimization Risk among Young Women in Gangs", s. 438.

Vid frågan om synen på lojalitet och trohet inom relationer beskriver Organisation Y två skilda förväntningar på tjejer och killar, där killar inte ser något fel med att vara otrogna men där konsekvenserna för en tjej är omfattande.¹²⁴ Organisation X beskriver en strafftaktik.

En tjej var otrogen mot sin man och då fick hon bli våldtagen i ett tåg av 17 killar. I sträck. Och samtidigt som de filmade. Det var strategin som de använde. Det är hemskt.¹²⁵

Här tydliggörs det hur kvinnors kroppar används som straffredskap när de går emot de förväntningarna som ställs på en partner. På mesonivå påverkas kvinnors val av att ingå i en relation både emotionellt och eftersom hennes status inom gänget är förankrad i personen hon är i relation med, vilket även framgår i tidigare forskning.¹²⁶ Utifrån heder är detta en respons på den skam som en manlig partner upplever sig ha blivit utsatt för, och där det krävs att kvinnan bestraffas för att mannens heder ska återupprättas. På mikronivå kan kontrollen av flickvänner resultera i att de inte kan lämna en destruktiv relation, då blir otrohet ett sätt att utöva sin agens och en protest mot kontrollen.

Å andra sidan beskrivs tjejer involverade i gängen som ”grabbiga” och tuffa, enligt Organisation Y, och Organisation X berättar om ett ovårdat språk, ökat våldskapital och tjejer som avancerar inom gängen. Båda ser hur tjejer idag begår grövre kriminella handlingar, vilket organisationerna bedömer som en form av överlevnadsstrategi.¹²⁷ Trots att Organisation Y inte hört talas om någon kvinna med en stor maktposition i gäng och bedömer att de flesta kvinnor är så kallade ”hang arounds”, vars involvering främst består av att hämta, lämna eller förvara åt gängen, beskriver Organisation X ett skifte av de interna strukturerna inom gängen där kvinnor får mer makt.¹²⁸

Förut sa kvinnor att de var bara smuts och horor och grejer. Nu finns det faktiskt kvinnor som har en genuin respekt inom gängkriminella miljöer. Även från högt uppsatta män eller som faktiskt styr gäng.¹²⁹

Idag beskrivs kvinnor värda av respekt vilket skiljer sig från tidigare. Men enligt Organisation X har kvinnor fortsatt mer att bevisa för att avancera inom gängen och det kan krävas att de uppvisar ett större våldskapital och kriminell kapacitet än männen för att få respekt och förtroende.

¹²⁴ Organisation Y, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-12).

¹²⁵ Organisation X, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-09).

¹²⁶ Deuchar, Harding, McLean & Densley, "Deficit or Credit? A Comparative, Qualitative Study of Gender Agency and Female Gang Membership in Los Angeles and Glasgow", s. 1109.

¹²⁷ Organisation X, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-09); Organisation Y, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-12).

¹²⁸ Organisation X, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-09); Organisation Y, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-12).

¹²⁹ Organisation X, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-09).

Han torterade mig nästan dagligen. Och till slut så tänkte jag så här, det enda sättet för mig att överleva det här är att visa att jag kan. Och att han litar på mig. Och ju mer brott jag gör, ju mer jag blir involverad så kommer han ha en större tillit för mig och då kommer han sluta utsätta mig för våld. Och då helt plötsligt så var jag en aktiv medlem, väldigt högt uppsatt. Så det var en överlevnadsstrategi. Till en början. Men sen när jag väl fick, hur ska man säga, utbetalningen från det, pengarna och sånt där, så kände jag kanske någonstans att det var värt det också.¹³⁰

Mesonivån antyder att strävan efter ett positivt rykte formar kvinnors val att begå grövre våldsbrott samt deras framställning av ”grabbiga” som kan vara ett resultat av associationen av våld med maskulinitet som speglas i Gills definition av heder. Det går även att tolka en hederskultur inom gängen som har en högre tolerans för kvinnors involvering, ett resultat av den geografiska och kulturella i Sverige som beskrivs i tidigare forskning och ingår i Gills definition av heder.¹³¹ Utifrån Gills definition på heder, kan kvinnors stora våldskapital resultera i gemenskapens erkännande av deras rätt till respekt och påvisar kvinnors möjlighet till en likvärdig heder.

På mikronivå går det att tolka kvinnornas våldsutövning som ett medvetet val där de genom att följa förväntningarna som ställs på männen för makt och ett bra rykte själva får ökad makt och status trots att de är kvinnor. En ökad våldsanvändning bland kvinnor tyder även på ett motstånd mot de patriarkala strukturerna, samt ett sätt att motsätta sig förväntningarna på kvinnor som icke-våldsamma. Vidare kan deras val att anamma mer våldsamma attribut tolkas som en överlevnadsstrategi för att inte ses som sexuellt tillgängliga, i enlighet med tidigare studier.¹³²

Enligt Organisation Y finns det ett stort offerskapande bland gängkriminella där tjejer beskyller männen för sin kriminella involvering, medan männen ser sig som offer för bland annat myndigheter och samhället. Vidare beskrivs gemenskapen inom gängen som ett resultat av att alla begår kriminella handlingar, missbrukar och besitter ett våldskapital.¹³³

Och framför allt också, det är ju samhällsföraktet. Det är också någonting som man har tillsammans. Det är vi mot samhället, det är vi mot polisen. Det är politikerna, tycker inte om oss. Det är också någonting som håller dem samman. De har ju liksom en gemensam fiende.¹³⁴

Även Organisation X ser hur det krävs ett arbete med attitydförändring i förhållande till överföringen av myndighetshat som annars, både medveten men framförallt omedvetet, projiceras på barnen.¹³⁵ Rasifiering och socioekonomisk marginalisering på makronivå skapar utanförskap vilket bidrar till en gemenskap kring ett samhällsförakt.

¹³⁰ Organisation X, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-09).

¹³¹ Wiczorek, "Honor cultures: An outline of the idea and its relation to violence and crime", s. 17.

¹³² Miller, "Gender and Victimization Risk among Young Women in Gangs", s. 441.

¹³³ Organisation Y, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-12).

¹³⁴ Organisation Y, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-12).

¹³⁵ Organisation X, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-09).

På mesonivå fungerar samhällsföraktet som en enande faktor för gängkriminella och blir en grundpelare i tillhörigheten, vilket speglar den gemenskap som kan bildas i relation till en hederskodex enligt Gills definition, men även en förskjutning av ansvar till större maktordningar som beskrivs i svensk forskning.¹³⁶

Vidare kan detta förstås som ett uttryck för strategisk agens på mikronivå, där kvinnor anpassar sin berättelse till de könsnormer som ofta tillskriver dem ett passivt offerskap. Genom att framställa sig som offer för mäns handlingar undviks ansvarstagande, vilket i sin tur kan fungera som en skyddsmekanism gentemot både rättsväsendet och samhällets stigma, som även tidigare studier vittnar om.¹³⁷ Denna berättelseplacering måste förstås i relation till makronivåns patriarkala maktordningar, där kvinnor i gäng ofta ses som ”meddrivna” snarare än drivande. Att strategiskt anta en offerposition kan vara en konsekvens av att samhället inte tillåter kvinnor att fullt ut erkännas som kriminella aktörer, vilket i sig skapar möjligheten att ”undkomma” ansvar.

4.3 Hedersrelaterade normer och gängens interna rättssystem

Trots att ingen av organisationerna använder begreppet heder formellt, uppfattar båda att svenska gäng präglas av hedersrelaterade normer.¹³⁸ Organisation Y kopplar detta främst till kvinnosynen inom gängen som speglar en hederskultur.¹³⁹ Tillskillnad från Organisation Y som inte kan besvara hur djupgående dessa normer är, menar Organisation X att de kriminella gängens interna struktur helt grundar sig på en hederskultur.¹⁴⁰

Det finns ju olika nivåer. Det börjar med att hålla utkik på hörnet. Sen går det vidare till att springa. Sen så går det vidare till att hålla vapen. Sen går det vidare till att importera. Sen så går det vidare till att planera mord. Det är ju en hel hederskontext uppåt.¹⁴¹

Enligt båda organisationerna är gängen strukturerade utifrån en hierarki där makt, i form av ett stort våldskapital, är avgörande för en persons positionering. Vidare beskriver Organisation Y hur ett gäng på ungefär 20 personer kan ha fyra till fem ledargestalter i stället för en tydlig ledare, samt att ålder spelar en särskild roll i hierarkin där det är ”de äldre” som bestämmer och utövar våld på de yngre.

¹³⁶ Cinthio, Straaf & Ouis, "“That’s how we were raised”: Perpetrator perspectives in relation to legislative changes targeting honour related violence in Sweden”, s. 19.

¹³⁷ Deuchar, Harding, McLean & Densley, "Deficit or Credit? A Comparative, Qualitative Study of Gender Agency and Female Gang Membership in Los Angeles and Glasgow”, s. 1102. ; Carolina Sampó, Valeska Troncoso & Antonella Paporini, "Evading Law Enforcement in the Americas: Latin American women in organized crime", Trends in Organized Crime (2023), s. 1.

¹³⁸ Organisation X, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-09); Organisation Y, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-12).

¹³⁹ Organisation Y, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-12).

¹⁴⁰ Organisation X, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-09).

¹⁴¹ Organisation X, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-09).

De äldre gör ju mycket våld på de yngre. Det är ju liksom bara. Det kommer ju örflar hela tiden liksom. För oss, precis som de, vissa människor uppfostrar hundar, typ så. De uppfostrar dem så att de blir lydiga helt enkelt. Med hjälp av rädsla. Det har vi ju hört hur mycket som helst.¹⁴²

Organisation X berättar även hur begreppet heder är vanligt förekommande inom gängen och används av både män och kvinnor. Gångmedlemmarnas heder beskrivs motsvara deras rykte.¹⁴³

De kallar det heder, sitt rykte, som vi pratade om. De mördar andra, de våldtar, de. Ja. De gör allt. De skulle, jag har varit med om personer som har dödat sina egna syskon för att skydda sin så kallade heder. Deras syskon kanske har hängt med gängkriminella från en annan miljö. Helt plötsligt måste man döda sin egna bror för att han har hängt med fel person för att skydda sin så kallade heder.¹⁴⁴

Båda organisationerna anser att gängen styrs av ett internt rättssystem.¹⁴⁵ Organisation X beskriver hur det inom gängen finns de som bestämmer och som man vänder sig till för att utdela straff vid normbrott eller om man inte följer order.¹⁴⁶ Organisation Y återger hur bestraffningar även drabbar människor utanför gängen.¹⁴⁷

Det är liksom folket runt omkring som ska anpassa sig till deras system. Och det är därför det förekommer så mycket bötfällningar. Bötfällningar för allt möjligt. De kan ju bötfälla en 16-årig grabb i centrum och bara säga att du har snackat skit om vår Gud och så är man bötfälld.¹⁴⁸

Tröskeln för vad som idag motsvarar en provokation, enligt Organisation X, beskrivs modfällande där ögonkontakt vid ett rödlyse kan legitimera en avrättning.¹⁴⁹ Organisation Y beskriver döden som det grövsta straffet som gängen utdelar, följt av våld, hot, skadegörelse, bötfällningar och tjänster som det mildaste.¹⁵⁰ Vidare beskriver Organisation X en trend inom gängen där mord på anhöriga blivit den mest frekventa hämnden, och hot om detta fungerar som den primära kontrollen av både män och kvinnor inom gängen. Detta är ett resultat av att männen inom gängen, enligt Organisation X, inte är rädda för att dö eller att åka in i fängelse.¹⁵¹

Sen har vi ju den nya normen också av att hämnas genom att döda anhöriga eller deras flickvänner eller barn eller sådär också. Som håller på att utvecklas här. Den är ju fruktansvärd. Personer behöver ju inte ens vara

¹⁴² Organisation Y, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-12).

¹⁴³ Organisation X, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-09).

¹⁴⁴ Organisation X, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-09).

¹⁴⁵ Organisation X, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-09); Organisation Y, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-12).

¹⁴⁶ Organisation X, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-09).

¹⁴⁷ Organisation Y, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-12).

¹⁴⁸ Organisation Y, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-12).

¹⁴⁹ Organisation X, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-09).

¹⁵⁰ Organisation Y, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-12).

¹⁵¹ Organisation X, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-09).

involverade i en kriminalitet alls idag för att liksom bli drabbade enormt av, av det liksom.¹⁵²

Här framträder heder som ett socialt erkännande reglerat av rykte och där våld används som kontroll och som ett sätt att återupprätta respekt. Interaktionerna inom gängen, på mesonivå, är mest framträdande då våldsanvändning mot yngre förstås som ett sätt att disciplinera, normalisera och forma individers beteenden. Enligt Organisation X beskrivning styrs gängen av en tydlig hierarki, ett genomgående drag hos hederskulturer enligt tidigare forskning, samt speglas i Gills definition genom framställningen av männens överstående ställning.¹⁵³ Vårdskapitalet blir en hierarkiskmarkör och en kontrollmekanism som reglerar beteenden, vilket likställs med en hederskodex enligt definitionen av heder. Vidare synliggörs en kollektiv aspekt av heder återigen där syskons beteende beskrivs av Organisation X kunna orsaka skam, vilket ställer krav på bestraffning för att återfå och skydda sin heder, vilket speglar Gills definition av heder samt tidigare forskning om kvinnors normbrott inom hederskulturer.¹⁵⁴ Det framgår även hur omgivningen påverkas av gängens kontrollmekanismer, antingen genom hämnd enligt Organisation X eller med bötfällningar enligt Organisation Y. Detta speglar den centrala aspekten av bestraffningar i Gills definition om heder.

4.4 Geografisk och kulturell kontext

Organisation Y upplever att gängkriminaliteten i Sverige tar samma form i hela landet.¹⁵⁵

Och vi träffar ju ungdomar från hela landet. Från hela landet. [...] Jag kan inte höra att det är någon större skillnad när någon från Norrköping, Göteborg, Karlskrona eller Norrland eller Stockholm pratar. Utan det är som de är stöpta i samma form över hela landet.¹⁵⁶

Vidare menar Organisation Y att strukturen inom de kriminella nätverken är medärvda från tidigare kriminella gäng, samt att det är killar från vissa regioner som i större utsträckning bär med sig ett hedersrelaterat tänk jämfört med killar från Sverige.¹⁵⁷ Organisation X ser hur gängkriminaliteten tar inspiration från internationella kriminella organisationer och upplever det potentiella ökade inflytandet som

¹⁵² Organisation X, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-09).

¹⁵³ Hanna Cinthio, Annika Staaf & Pernilla Ouis, "“That’s how we were raised”: Perpetrator perspectives in relation to legislative changes targeting honour related violence in Sweden", *Nordic Journal on Law and Society* 5:01 (2022), s. 9.; Fabio Indio Massimo Poppi, Giovanni A. Travaglino & Salvatore Di Piazza, "Talis pater, talis filius: the role of discursive strategies, thematic narratives and ideology in Cosa Nostra", *Critical Discourse Studies* 15:5 (2018), s. 553–554. ; Wiczorek, "Honor cultures: An outline of the idea and its relation to violence and crime", s. 19–20.

¹⁵⁴ Ingrassi, *Gender and Organized Crime in Italy: Women's Agency in Italian Mafias*, s. 37–38.

¹⁵⁵ Organisation Y, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-12).

¹⁵⁶ Organisation Y, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-12).

¹⁵⁷ Organisation Y, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-12).

avgörande för hur de svenska gängen kommer att strukturera sig.¹⁵⁸ Vid frågan om det finns några gemensamma nämnare hos de klienter med kopplingar till gängkriminalitet svarar Organisation X följande:

Men när vi tittar på de här unga gängkriminella flickorna, där sticker vi inte under stol med att de oftast inte är flera generationer tillbaka svenska medborgare.¹⁵⁹

På en mesonivå speglas Gills definition av heder och tidigare forskning i Organisation Ys erfarenhet av hur alla gäng är strukturerade på samma sätt, där hederskulturer formas utefter geografisk och kulturell kontext. Detta speglas även i Organisation X uppfattning om hur gängen formas av internationella influenser, vilket gör de föränderliga.¹⁶⁰ Vidare framgår det, framförallt från Organisation Ys, hur ett hedersrelaterat tankesätt följer en flytt till Sverige i enlighet med svensk forskning.¹⁶¹ Organisation X erfarenhet av utländskt påbrå hos gängkriminella flickor visar hur rasifiering på en makronivå kan vara en marginaliserande faktor som bidrar till flickors involvering i gängen, vilket återigen speglar tidigare studier om ingångar i gängen.¹⁶²

¹⁵⁸ Organisation X, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-09).

¹⁵⁹ Organisation X, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-09).

¹⁶⁰ Wieczorek, "Honor cultures: An outline of the idea and its relation to violence and crime", s. 17.

¹⁶¹ Christianson, Teiler & Eriksson, ""A woman's honor tumbles down on all of us in the family, but a man's honor is only his", s. 11 & 25; Cinthio, Straaf & Ouis, ""That's how we were raised": Perpetrator perspectives in relation to legislative changes targeting honour related violence in Sweden", s. 11.

¹⁶² Cinthio, Straaf & Ouis, ""That's how we were raised": Perpetrator perspectives in relation to legislative changes targeting honour related violence in Sweden", s. 26–27.

5. Resultat och diskussion

5.1. Resultat

För att besvara frågan huruvida svenska ideella organisationer, delvis finansierade av Kriminalvården, uppfattar och beskriver förekomsten av en hederskultur inom svenska kriminella gäng, med ett särskilt fokus på dess påverkan på kvinnor, har ett intersektionellt perspektiv utifrån tre analysnivåer tillämpats i kombination med Aisha Gills definition av heder.

Det teoretiska ramverket synliggör hur organisationerna båda beskriver och uppfattar att hedersrelaterade normer präglar kriminella gäng, även om begreppet "heder" sällan används formellt i deras verksamheter. På en makronivå menar Organisation X att hederskulturen utgör grunden för gängens struktur, medan Organisation Y främst ser hedersnormer i form av en patriarkal kvinnosyn. Dock framgår det från båda organisationerna att både en hierarkisk och en patriarkal struktur är utmärkande för gängen vilket speglar existensen av en hederskultur och heder enligt Gills definition. Det intersektionella perspektivet betonar hur båda organisationerna upplever att gängkriminalitet ofta formas av socioekonomisk marginalisering, socialt arv och en normalisering av våld. Fattigdom, en brist på positiva förebilder och boendet i utsatta områden beskrivs som centrala rekryteringsfaktorer som bidrar till att unga, både tjejer och killar, söker sig till kriminella nätverk i jakt på gemenskap, status och försörjning.

Det är framförallt på mesonivå som heder synliggörs, samt speglas de sociala maktstrukturerna på makronivå i gängens interna interaktioner. Gängen beskrivs av båda organisationer som kollektiva system där individens värde kopplas till dennes rykte, lojalitet och våldskapital, vilket motsvarar komponenterna i hedersbegreppet definierat av Gill. Vidare, i gängens interna hierarki fungerar lojalitet som en grundläggande norm, där illojalitet bestraffas hårt oavsett kön som återigen speglas i Gills definition. Dock beskriver Organisation X hur kvinnor som är otrogna, eller på annat sätt bryter mot förväntningar om deras sexualitet, riskerar grövre straff än män, vilket visar hur heder motiverar kontrollen av specifikt kvinnors sexualitet. Gängens inre strukturer beskrivs därmed som en hederskodex, där brott mot gruppens normer utlöser skambelagda reaktioner och där våld används för att återupprätta respekt.

Samtidigt ser organisationerna ett parallellt rättssystem inom gängen, där straff utdelas utanför statens kontroll. Våld, hot, skam och skrämsel, utmärkande för Gills heder, används för att disciplinera både medlemmar och deras anhöriga. Detta förstärker bilden av att hedersrelaterade normer inte bara existerar inom svenska kriminella gäng utan är en grundläggande del av dess struktur, funktion och kontrollmekanismer, särskilt när det gäller kvinnors position, makt och utsatthet.

Fortsättningsvis synliggör organisationerna särskilt hur kvinnor påverkas av hedersnormerna. Flickvänner och fruar kontrolleras av sina manliga partners vad gäller klädsel, rörelsefrihet och sociala kontakter. Samtidigt beskrivs hur kvinnor kan utnyttjas sexuellt, där deras kroppar blir redskap för straff och kontroll, vilket Organisation X uppfattar som en process av "sexuell förstörelse". Det görs även skillnad mellan kvinnor som är släkt med gängmedlemmar och de som involverar sig på annat sätt, där förstnämnda får högre status inom nätverket. Detta speglar hur hedersbaserad respekt är knuten till både kön och släktband enligt Gills definition.

Trots detta synliggör mikronivån exempel på kvinnors strategiska agens. Enligt Organisation X kan kvinnor avancera till höga positioner i gängen genom att bevisa sin lojalitet och sitt våldskapital. Här beskrivs våld som ett medel för kvinnor att vinna respekt, ett slags motstånd mot traditionella könsroller, men också ett sätt att uppnå överlevnad och status inom ett mansdominerat system. Samtidigt visar Organisation Y hur kvinnor strategiskt framställer sig som offer för att undkomma ansvar, en anpassning till könsspecifika föreställningar om kvinnor som passiva och icke-kriminella.

Avslutningsvis framträder flera hedersrelaterade normer utifrån Gills definition som visar att gängen styrs av en hederskultur. Från de patriarkala och hierarkiska maktstrukturerna, till de interna kontrollmekanismerna i form av rykte, lojalitet, våld och skam, där kvinnors sexualitet får särskilt fokus, som tillsammans framhäver en kollektiv aspekt av heder och existensen av en hederskultur. Utifrån studiens frågeställning uppfattar och beskriver båda organisationerna förekomsten av en hederskultur inom svenska kriminella gäng. Kvinnors agens och offerposition inom gängen framträder även som en paradox viktig att utgå från i kommande arbeten.

5.2. Diskussion

Konceptet heder har fått alltmer uppmärksamhet inom Sverige och så även de kriminella gängen. Båda har visats vara uppbyggda kring en patriarkal struktur vilket innebär att kvinnor drabbas i större mån än män inom båda kontexterna. Syftet med denna studie har varit att undersöka hur svenska ideella organisationer, som i år tilldelas ett statsbidrag från Kriminalvården, uppfattar och beskriver förekomsten av en hederskultur inom svenska gäng, med ett särskilt fokus på dess påverkan på kvinnor.

Tidigare forskning visar tydliga samband mellan gängkriminalitet och heder internationellt, samt kontexternas påverkan på kvinnor, men saknar forskning i en svensk kontext vilket är denna studies bidrag till fältet. Arbetet baseras på två intervjuer och där intersektionell nivåanalys, i kombination med Aisha K. Gills definition av heder, motsvarar det teoretiska ramverket. Med innehållsanalys som metod kategoriserades och presenterade materialet i teman som uppkom vid genomläsning (Socialt arv, rekrytering, lojalitet och gängens sociala koder; Könroller, kontroll och kvinnors agens). Studien visar att svenska gängens interna strukturer speglar en hederskultur som grundas på lojalitet, våld och könroller. Dessa aspekter är särskilt drabbande för kvinnor som upplever en könsspecifik kontroll och riskerar sexuellt utnyttjande i större utsträckning än männen.

I resultatet framgår det hur gängen präglas av en nedvärderande kvinnosyn och våld, båda som är gemensamnämnamnare för tidigare forskningen om heder och gäng. Framförallt kan resultatet komplettera tidigare svenska studier från Cintho (et. al.) och Christianson (et. al.) där heder utgått från en familjekontext, men denna studie bidragit med ny förståelse genom att visa hur hedersrelaterade normer och kontrollmekanismer förekommer även i kriminella nätverk, där grupplojalitet ersätter familjeband. Framförallt har samhällsföraktet visat sig vara en identitetsskapande faktor och en anledning för unga att söka sig till gängen. Vilket understryker nödvändigheten i att bemöta de strukturella maktordningarna som gör vissa mer benägna att söka sig till kriminaliteten.

Vidare framgår det från studien hur även män påverkas och kontrolleras av interna förväntningar, vilket återigen speglar Cinthos (et. al.) där även män kan vara offer och agerar utifrån kollektivets normer. Dock så var denna undersöknings fokus främst på kvinnor, därav krävs det att uppföljande studier även undersöker hur hedersrelaterade normer även kontrollerar specifikt män inom gängen. Fortsättningsvis framstår kvinnors möjligheter att avancera inom gängen som ett exempel på hur feminismen i Sverige möjliggör för kvinnors agens i gängen, även om det kräver ett stort våldskapital. Resultatet stödjer även Travaglinos (et. al.) argument om att maskulin heder legitimerar våld inom organiserad brottslighet. Det är inte en slump att samma mekanismer återkommer i svenska gäng, särskilt då unga män beskriv använda våld

som en väg till status. Denna utveckling signalerar hur unga i utsatta områden i Sverige inte upplever någon möjlighet till avancering i samhället, utan det är genom kriminaliteten de kan få status, makt och pengar. Vidare är gängens utövande av extern makt och kontroll i linje med tidigare forskning, men väcker allvarliga frågor om osynliggörandet av brott som konsekvens av rädsla. Slutligen har detta arbete tydliggjort att heder är en integrerad del av svenska gängmiljöer där kvinnor är särskilt drabbade, vilket understryker nödvändigheten i att bemöta de strukturella maktordningarna som präglar gängen för att också bemöta våldet. Eftersom det är våld som beskrivs frammana makt finns det inga gränser för vart våldet slutar.

Begränsningarna i denna studie består främst av det begränsade materialet, endast bestående av intervjuer med två organisationer, vilket gör att resultatet riskerar att endast spegla en snäv förståelse av gängmiljöernas hedersnormer. Samtidigt har organisationerna olika målgrupper vilket gör deras intervjuer kompletterande och jämförbara, vilket bidrar till ett något mer generaliserbart och sanningsenligt resultat. Intervjuer som metod bedöms som särskilt framgångsrik där intervjupersonerna bistod med mycket relevant information och kunde sorteras under övergripande men syftesenliga teman i analysen. Vidare möjliggjorde det teoretiska ramverket en komplex analys där många aspekter synliggjorts. Det intersektionella perspektivet gav förståelse inte endast för kvinnors påverkan, utan hur även flera konstruerade identiteter formar valen hos alla medlemmar, särskilt fattigdom och rasifiering. Analysnivåerna som utgångspunkt påvisade hur flera maktstrukturer kan samverka för att forma gängkriminellas val. Bredden i det intersektionella perspektivet riskerar dock att något förbisetts, vilket gjorde Gills definition av heder särskilt viktig för att fokusera analysen kring heder. Definitionen synliggör den kollektiva dimensionen av heder och möjliggör främst för heder att spåras i organisationernas beskrivningar om de interna strukturerna och kontrollmekanismerna, trots att de själva inte beskrev aspekterna som hedersrelaterade.

Denna studie visar hur hedersrelaterade normer är en integrerad del av svenska gängmiljöers kontrollsysteem, särskilt i hur kvinnors agens formar, förhandlas och begränsas. Vidare framgår det att svenska gängmiljöer präglas av hedersnormer, vilket tidigare inte behandlats i svensk forskning. I praktiken bör det påvisade sambandet bidra till utvecklandet av strategier som bemöter specifikt hedern inom gängen, som visar sig både ge upphov till våld och förtryck av kvinnor. Framtida forskning bör dock undersöka hur dessa normer påverkar mäns agens och psykiska hälsa, eftersom lojalitet och våld i undersökningen även verkar kontrollerande för män. Sammantaget visar studien hur svenska gängmiljöer inte enbart är kriminella strukturer, utan också sociala system där heder fungerar som både vapen och valuta – med könsspecifika konsekvenser.

7. Litteraturförteckning

Böcker & antologier

- Alvehus, Johan. *Skriva uppsats med kvalitativ metod: en handbok*. 2 uppl. (Liber, 2019).
- Bondevik, Hilde & Bostad, Inga. "Core principles in argumentation and understanding: hermeneutics and human rights". I Andreassen, Sano & McInerney-Lankford (red.), *Research Methods in Human Rights: A Handbook*, 68-93. 1 uppl. (Edwards Elgar Publishing, 2017).
- Boréus, Kristina & Kohl, Sebastian. "Innehållsanalys". I Boréus & Bergström (red.) *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, 45-85. 4 uppl. (Studentlitteratur, 2018).
- Eldén, Sara. *Forskningsetik: vägval i samhällsvetenskapliga studier*. (Studentlitteratur AB, 2020).
- Gill, Aisha. K. "Honour and honour-based violence: Challenging common assumptions". I Gill, Strange & Roberts (red.) *"Honour" killing and violence: Theory, policy and practice*, 1-12. (Palgrave Macmillan, 2014).
- Ingrasci, Ombretta, "Gender and Organized Crime in Italy: Women's Agency in Italian Mafias" (Bloomsbury Publishing, 2021).
- Pitt-Rivers, Julian, "Honour and social status". I Peristany (red.), *Honor and Shame: The Values of Mediterranean Society*, 19-77. (Weidenfeld and Nicolson, 1965).

Författningar och förordningar

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning).

SFS 2003:460. Lag om etikprövning av forskning som avser människor.

Intervjuer

Organisation X, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-09).

Organisation Y, intervju videosamtal, (Utförd 2025-05-12).

Rapporter

Brottsförebyggande rådet. *Tystandskulturer*. (2019).
https://bra.se/download/18.1537f1c6192bd251bfc4112/1730210790398/2019_10_Tystnadskulturer.pdf. (Hämtad 2025-05-16)

Polismyndigheten & Nationella operativa avdelningen. *Lägesbild över aktiva gängkriminella i Sverige*. (Polisen, 2024).
https://polisen.se/siteassets/dokument/regeringsuppdrag/lagesbild-over-aktiva-gangkriminella-i-sverige-.pdf/download/?v=f8edd8d100b188a6937b44efc91a30ea&utm_source=chatgpt.com. (Hämtad 2025-05-16).

Vetenskapliga artiklar

Bell, Kerry E., "Gender and Gangs: A Quantitative Comparison", *Crime & Delinquency* 55:3 (2009): s. 363–387.

Christianson, Monica, Teiler, Åsa, & Eriksson, Carola, "'A woman's honor tumbles down on all of us in the family, but a man's honor is only his': young women's experiences of patriarchal chastity norms", *International Journal of Qualitative Studies on Health & Well-Being* 16:1 (2021): s. 1-14.

Cinthio, Hanna, Staaf, Annika & Ouis, Pernilla, "'That's how we were raised': Perpetrator perspectives in relation to legislative changes targeting honour related violence in Sweden", *Nordic Journal on Law and Society* 5:01 (2022): s. 1–33.

Cohen, Dov, Nisbett, Richard E., Bowdle, Brian F. & Schwarz, Norbert, "Insult, Aggression, and the Southern Culture of Honor: An 'Experimental Ethnography'", *Journal of Personality & Social Psychology* 70:5 (1996): s. 945–960.

Curry, G. David, "Female Gang Involvement", *Journal of Research in Crime and Delinquency* 35:1 (1998): s. 100–118.

Deuchar, Ross, Harding, Simon, McLean, Robert & Densley, James A., "Deficit or Credit? A Comparative, Qualitative Study of Gender Agency and Female Gang Membership in Los Angeles and Glasgow", *Crime and Delinquency* 66:8 (2020): s. 1087–1114.

Miller, Jody, "Gender and Victimization Risk among Young Women in Gangs", *Journal of Research in Crime and Delinquency* 35:4 (1998): s. 429–453.

Peterson, Dana & Panfil, Vanessa R., "Toward a multiracial feminist framework for understanding females' gang involvement", *Journal of Crime and Justice* 40:3 (2017): s. 337–357.

- Poppi, Fabio Indio Massimo, Travaglino, Giovanni A. & Di Piazza, Salvatore, "Talis pater, talis filius: the role of discursive strategies, thematic narratives and ideology in Cosa Nostra", *Critical Discourse Studies* 15:5 (2018): s. 540–560.
- Rodriguez Mosquera, Patricia M., Manstead, Antony S.R. & Fischer, Agneta H., "The role of honour concerns in emotional reactions to offences", *Cognition & Emotion* 16:1 (2002): s. 143–163.
- Sampó, Carolina, Troncoso, Valeska & Paparini, Antonella, "Evading Law Enforcement in the Americas: Latin American women in organized crime", *Trends in Organized Crime* (2023): s. 1–29.
- Selmini, Rossella, "Women in Organized Crime", *Crime and Justice* 49 (2020): s. 339–383.
- Timchenko, Karina, Rima, Dzhansarayeva, Mukhamadiyeva, Gulzhan, Duzbayeva, Saltanat & Beaver, Kevin M., "Female Involvement in the Criminal Justice System and Risk of Violent Victimization: an Examination of Gang Involvement", *American Journal of Criminal Justice: The Journal of the Southern Criminal Justice Association* 45:6 (2020): s. 1040–1059.
- Travaglino, Giovanni A. & Abrams, Dominic, "How criminal organisations exert secret power over communities: An intracultural appropriation theory of cultural values and norms", *European Review of Social Psychology* 30:1 (2019): s. 74–122.
- Travaglino, Giovanni A., Friehs, Maria-Therese, Kotzur, Patrick Ferdinand & Abrams, Dominic, "Investigating the social embeddedness of criminal groups: Longitudinal associations between masculine honour and legitimizing attitudes towards the Camorra", *European Journal of Social Psychology* 53:4 (2023): s. 612–622.
- Wieczorek, Dawid, "Honor cultures: An outline of the idea and its relation to violence and crime", *Orbis Idearum: European Journal of the History of Ideas* 12:2 (2024): s. 11–27.
- Zdybek, Przemysław & Walczak, Radosław, "Does the Culture of Honor do well in Poland?", *Family Forum* 9 (2020): s. 113–130.

Webbsidor

- Jämställdhetsmyndigheten. "Vad är hedersrelaterat våld och förtryck?" (2025-05-09).
<https://jamstalldhetsmyndigheten.se/mans-vald-mot-kvinnor/hedersrelaterat-vald-och-fortryck/vad-ar-hedersrelaterat-vald-och-fortryck/>, (Hämtad 220525).
- Strängnäs kommun. "Hedersvåld och hedersrelaterat förtryck" (2025-01-22).
<https://www.strangnas.se/omsorg-och-hjalp/vald-och-hot/hedersvald>, (Hämtad 2025-05-20).
- SVT nyheter. "Gängkriminalitet" (2025-05-25).
<https://www.svt.se/nyheter/om/gangbrottslighet>, (Hämtat 2025-05-16).

SVT nyheter. ”Kvinnor i gäng kan gå under radarn: ”Visiterar alla utom tjejen”” (2024-04-29). <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/ost/kvinnor-i-gang-kan-ga-under-radarn-visiterar-alla-utom-tjejen>, (Hämtad 2025-05-22).

SVT nyheter. ”Polisen: Status och känslan av att bli sedd kan locka barn till gäng” (2023-09-26). <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/poliser-status-och-kanslan-av-att-bli-sedd-rekryterar-barn-till-gang>, (Hämtad 2025-05-16).

SVT nyheter. ”Strängnäs uppmärksammar hedersförtryck i kriminella miljöer – genom ny video” (2025-01-12). https://www.svt.se/nyheter/lokalt/sormland/strangnas-uppmarksammar-hedersfortryck-i-kriminella-miljoer-genom-ny-video?utm_source=chatgpt.com, (Hämtad 2025-05-22)

SVT nyheter. ”Så har gängvåldet förändrats i Sverige: ”En farlig kombination”” (2021-07-10). <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/sa-har-gangvaldet-forandrats-i-sverige>, (Hämtad 2025-05-16).

8. Bilagor

8.1 Samtyckesblankett

Samtyckesblankett för deltagande i studien om hederskultur i svensk gängmiljö

Medgivande

Jag bekräftar härmed att jag har tagit del av skriftlig och muntlig information om studien och accepterar att delta. Jag har fått möjlighet att ställa frågor om studien.

Jag har fått information om att de uppgifter som samlas in om mig kommer att behandlas konfidentiellt, på ett sådant sätt att min identitet inte kommer att avslöjas för obehöriga.

Jag är medveten om att min medverkan är helt frivillig och att jag när som helt och utan närmare förklaring kan avbryta mitt deltagande.

Förnamn och efternamn: _____

Organisation: _____

Ort och datum: _____

Telefonnummer: _____

Underskrift: _____

8.2 Intervjuguide

Intervjuguide: Organisationers uppfattning av hedersrelaterade normer i gängmiljöer

Informant: _____

Organisation: _____

Datum: _____

1. Organisationens arbete

- 1) Hur skulle du kort beskriva organisationens arbete?
 - a) På vilket sätt samverkar eller kompletterar ert arbete Kriminalvårdens verksamhet?
- 2) Kommer ni i kontakt med personer involverade i kriminella gäng, från gängmiljö eller en hederskontext? Om ja, hur? *När de ut till er eller ni till de? Är det vanligt / ovanligt förekommande?*
 - a) Skiljer det sig åt mellan de olika kontexterna? *Gängmedlemmar, gängmiljö och hederskontext*
 - b) Finns det något gemensamt eller utmärkande med dessa personer? *Sociala förhållanden, härkomst, utbildning, missbruk etc.*
- 3) Finns det några könsskillnader mellan hur kvinnor och män söker kontakt eller bemöts i ert arbete? *Varför/varför inte?*
- 4) I vilken utsträckning arbetar ni med och vilka erfarenheter har ni av ämnen som berör gängkriminalitet eller hederskultur? *Finns det någon överlapp i arbetet? Olika erfarenheter av gängkriminalitet och hedersnormer?*
 - a) Vilka utmaningar möter ni i detta arbete och hur hanterar ni dessa? *Exempel*
- 5) Vilka geografiska områden anser ni er ha störst erfarenhet av i ert arbete som berör gängkriminalitet och hedersnormer? *Särskiljer sig detta?*
 - a) Anser ni att era erfarenheter påverkas av de platser där ni är fysiskt verksamma? *Hur?*
- 6) Har statsbidraget från Kriminalvården påverkat organisationens arbete som specifikt berör gängkriminalitet eller hedersnormer?

2. Hedersrelaterade normer

- 7) Vilka normer anser ni präglar gängmiljöer?
 - a) *Använder ni några särskilda begrepp för att beskriva de rådande normerna?*

- b) Hur centrala bedömer ni att dessa normer är inom miljön? *Upprätthåller de någon struktur/hierarki/organisering/gruppidentitet?*
- 8) Var upplever ni att dessa normer tar ursprung?
- 9) Hur definierar ni hederskultur eller hedersnormer inom organisationen? *Några utmärkande drag?*
- 10) Hur skulle ni beskriva er uppfattning om förekomsten av hedersrelaterade normer inom svenska gängmiljöer? *Hur visar de sig? / Varför anser ni att det inte finns någon?*
 - a) *Uppfattar ni att hedersrelaterade normer ter sig likadant inom gäng som i mer traditionella hederskontexter, som familj eller släkt osv., eller ser de annorlunda ut?*

3. Hedersnormer och kvinnor

- 11) Vilka förväntningar riktas mot kvinnor respektive män i gängmiljöer?
 - a) *Använder ni några särskilda begrepp för att beskriva dessa förväntningar?*
- 12) Hur uppfattar ni att förväntningarna inom gängen påverkar kvinnor och deras livssituation? *Exempel*
 - a) *Hur anser ni att hedersnormer specifikt påverkar kvinnor?*
- 13) Hur uppfattar ni att kvinnors rykte/makt/heder förstås i dessa miljöer i jämförelse med männens? *Är det något de själva förväntas försvara, eller är den kopplad till manliga anhöriga/kollektivet?*
 - a) *Vad är ett positivt respektive ett negativt rykte för kvinnor? Skiljer det sig från en mans?*
- 14) Hur ser en kvinnas möjligheter ut inom gängen? *Exempelvis medlemskap, ansvar och maktpositionering i jämförelse med männens?*

4. Kontroll av kvinnor

- 15) Vilka former av kontroll märker ni av mot kvinnor i gängmiljöer (inom och utanför gängen)?
 - a) *Finns det några särskilt viktiga eller framträdande normer eller explicita regleringar som kontrollerar kvinnor? Konkreta exempel*
 - b) *Hur skiljer sig detta från kontrollen av män inom gäng eller inom gängmiljöer?*
- 16) Vilka konsekvenser kan det få för kvinnor som upplevs ha brutit mot gängets normer?
 - a) *Skiljer sig en normöverträdelse berörande lojalitet, relationer eller sexualitet mot andra normöverträdelser?*

- 17) Finns det särskilda konsekvenser för kvinnor jämfört med mäns normöverträdelse?
- a) Upplever ni att personer som begått normöverträdelser inom gängmiljön känner skam gentemot gänget? *Skiljer den sig mellan män och kvinnor och vad som förorsakar skam? Kollektiv aspekt eller helt individuell?*
- 18) Hur hanteras normöverträdelser? Finns det egna system för rättsskipning? *Ex. Olika brott olika straff*

5. Organisationens arbete och perspektiv

- 19) Hur arbetar ni med personer som är eller varit utsatta för hedersrelaterade problem eller andra former av våld inom kriminella gäng eller i gängmiljö?
- a) Har ni några särskilda strategier eller metoder för att nå och hjälpa utsatta kvinnor inom gängmiljö eller i en hedersrelaterad situation?
- 20) Tror ni att samhällets arbete med dessa frågor behöver utvecklas framöver? *Hur och vad?*
- 21) Vad tycker ni att samhället behöver förstå bättre vad gäller hederskultur och gängkriminalitet? *Var för sig och tillsammans?*

6. Avslutning / Reflektion

- 22) Finns det något du tycker är viktigt att lyfta eller lägga till?
- a) *Något jag missat?*
- b) *Några följdfrågor?*